

**UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI**

**PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

Ústav pedagogiky a sociálních studií

**Bakalářská práce**

Žaneta Haitmanová

**Současná podoba folkloru v Ostravě**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila pouze prameny uvedené v seznamu literatury. Souhlasím, aby tato práce byla uložena na Univerzitě Palackého v Olomouci v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

V Ostravě dne 5. 4. 2019

.....

podpis

**Poděkování:**

Mé poděkování patří všem, díky jejichž pomoci mohla tato práce vzniknout, především však Doc. PaedDr. Marcelle Musilové, Ph.D. za odborné vedení a Mgr. Petru Kuřilovi za cenné rady, jazykové korektury a pomoc při orientaci ve specifickém prostředí folklorního hnutí.

## ANOTACE

|                          |                                      |
|--------------------------|--------------------------------------|
| <b>Jméno a příjmení:</b> | Žaneta Haitmanová                    |
| <b>Katedra:</b>          | Ústav pedagogiky a sociálních studií |
| <b>Vedoucí práce:</b>    | Doc. PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D. |
| <b>Rok obhajoby:</b>     | 2019                                 |

|                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Název práce:</b>          | Současná podoba folkloru v Ostravě                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <b>Název v angličtině:</b>   | The present form of folklore in Ostrava                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Anotace práce:</b>        | <p>Přestože je Ostrava především průmyslovým městem, je to zároveň místo s bohatým kulturním životem, jehož nedílnou součástí je i udržování hudebního a tanečního folkloru obyvatelstva za pedagogického působení vedoucích jednotlivých těles zdejší folklorní scény. Cílem práce je popis všech aktivních folklorních seskupení, které se v současnosti nacházejí ve městě Ostrava, s důrazem na dospělé soubory a cimbálové muziky, zároveň též zaznamenání jejich historie a popis regionálního zaměření. V práci jsou zároveň zmíněny zásadní ostravské hudební festivaly či pořady v médiích reflektující folklorní žánr. Zvláštní kapitola je věnována významným hudebníkům či etnografům ostravské historie.</p>                                        |
| <b>Klíčová slova:</b>        | Ostrava, ostravský folklór, cimbálová muzika, folklorní soubor, národopisný soubor, etnografie, hudební festival, český rozhlas                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>Anotace v angličtině:</b> | <p>Although Ostrava is mainly an industrial city, it is also a place with a rich cultural life whose integral part is also the preservation of musical and dance folklore of the population under the pedagogical work of the leaders of individual groups of the local folklore scene. The aim of this work is to describe all active folklore groups, which are currently located in Ostrava with the emphasis on adult ensembles and dulcimer bands as well as recording their history and description of regional focus. At the same time, important Ostrava music festivals or programs in the media reflecting the folklore genre are mentioned in this work. A special chapter is devoted to prominent musicians or ethnographers of Ostrava history.</p> |

|                                        |                                                                                                                                     |
|----------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Klíčová slova<br/>v angličtině:</b> | Ostrava, folklore in Ostrava, dulcimer music, folklore ensemble,<br>ethnographic ensemble, ethnography, music festival, Czech Radio |
| <b>Přílohy vázané<br/>v práci:</b>     | bez příloh                                                                                                                          |
| <b>Rozsah práce:</b>                   | 59 stran                                                                                                                            |
| <b>Jazyk práce:</b>                    | český jazyk                                                                                                                         |

# Obsah

|                                                                                       |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Úvod .....                                                                            | 8  |
| 1. GEOGRAFICKÁ A KULTURNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA OSTRAVY .....                         | 10 |
| 2. HISTORIE FOLKLORNÍHO DĚNÍ V OSTRAVĚ.....                                           | 12 |
| 2.1 Významné osobnosti historie ostravského folklorního dění .....                    | 12 |
| 2.2 Cimbálová muzika Technik a její vliv na současná ostravská folklorní tělesa ..... | 18 |
| 3. PROFILY FOLKLORNÍCH TĚLES V SOUČASNÉ OSTRAVĚ .....                                 | 20 |
| 3.1 Cimbálová muzika Friš .....                                                       | 21 |
| 3.2 Cimbálová muzika Iršava .....                                                     | 24 |
| 3.3 Cimbálová muzika Konopjan .....                                                   | 25 |
| 3.4 Cimbálová muzika Lipka .....                                                      | 27 |
| 3.5. Cimbálová muzika Tolar .....                                                     | 29 |
| 3.6 Cimbálová muzika Úsměv .....                                                      | 31 |
| 3.7 Cimbálová muzika Vojtek .....                                                     | 32 |
| 3.8 Ensemble Flair .....                                                              | 34 |
| 3.9 Folklorní klub Fogáš .....                                                        | 36 |
| 3.10 Folklorní soubor Morava .....                                                    | 38 |
| 3.11 Folklorní soubor Šmykňa .....                                                    | 39 |
| 3.12 Národopisný soubor Odra .....                                                    | 41 |
| 3.13 Slezský soubor Heleny Salichové .....                                            | 43 |
| 3.14 Soubor lidových písní a tanců Hlubina .....                                      | 45 |
| 3.15 Ševčík – Moravský folklorní soubor .....                                         | 48 |
| 3.16 Taneční skupina Kotek .....                                                      | 50 |

|                                                                          |    |
|--------------------------------------------------------------------------|----|
| 4. VEŘEJNÁ PREZENTACE FOLKLÓRU V OSTRAVĚ V SOUČASNOSTI .....             | 51 |
| 4.1 Ostravské hudební festivaly a akce reflektující folklorní žánr ..... | 51 |
| 4.2 Presentace folklóru v ostravském rozhlasu a televizi .....           | 53 |
| Závěr .....                                                              | 56 |
| Seznam použitých pramenů a literatury .....                              | 58 |

## Úvod

Ostrava je co do rozlohy i počtu obyvatel třetím největším městem České republiky. Jedná se o krajské město, které je ekonomickou, průmyslovou, ale i kulturní dominantou v oblasti severní Moravy a Slezska. Laická veřejnost mnohdy Ostravu považuje za poměrně mladou, jelikož její historický význam je spojován především s těžbou uhlí a obrovským rozmachem hutního průmyslu v období komunismu, avšak není tomu tak. Město, jehož dějiny se počínají psát již v období vrcholného středověku, se v průběhu druhé poloviny 20. a počátkem 21. století stalo též střediskem vzdělání a sportu a v neposlední řadě místem, v jehož podhoubí bují bohatý kulturní a umělecký život. Jeho významnou složku pak tvoří umění hudební. Na špičkové úrovni se zde provozuje umělecký i nonumělecký hudba mnoha žánrů, od tzv. hudby „vážené“ (jejíž obecně nejznámějšími interprety jsou tělesa Janáčkova filharmonie Ostrava a Opera Národního divadla moravskoslezského), přes nepřehlédnutelnou scénu jazzovou (prezentující se na festivalu Jazz Open Ostrava, celoročně pak na půdě proslulého ostravského jazzového klubu Parník), až k mnoha z Ostravy vzešlým interpretům hudby moderní populární (Marie Rottrová, Věra Špinarová, Richard Krajčo aj.) či folkové (Jaromír Nohavica).

Neopomenutelnou a velmi pestrou složku ostravského hudebního života tvoří pro nezasvěcené možná až překvapivé množství souborů a těles zabývajících se folklórem – lidovou písní a tancem nejen přilehlých regionů. A právě těmito uskupením, která si dala za úkol udržovat a předvádět lidové umění našich předků, jsem se rozhodla věnovat ve své bakalářské práci. K výběru tohoto tématu mne inspiroval můj životní partner, jenž sám je vedoucím jedné z nejvýraznějších ostravských lidových kapel současnosti a po jehož boku jsem absolvovala značný počet folklorních festivalů a akcí, na kterých jsem měla možnost se seznámit s mnohými osobnostmi ostravské folklorní scény. Dále mne motivovala skutečnost, že tato práce by mohla být přínosná, jelikož žádná publikace komplexně shrnující a popisující ostravské folklorní dění dosud nevznikla.

Hlavním cílem práce je popsat současnou hudební a taneční folklorní scénu v Ostravě, zabývat se však tělesy, která se příslušnému žánru věnují soustavně a systematicky. Dílčími cíli je zachytit jejich historii od vzniku až po současnost, rozebrat, kterým folklorním regionům se věnují a proč. Pro pochopení kulturního kontextu je třeba se zmínit o věcech neoddelitelně souvisejících – proto samostatné kapitoly práce věnuji též nejvýznamnějším folklorním interpretům ostravské historie, současným významným ostravským hudebním festivalům, které



jsou zaměřeny na lidovou hudbu nebo ji alespoň částečně reflektují, a samozřejmě médiím (rozhlasu, televizi), které v Ostravě stále ještě dávají prezentaci lidového umění prostor.

Při shromažďování informací jsem čerpala z odborných publikací a pramenů uvedených v seznamu použité literatury, ale protože práce akcentuje především současný stav ostravského „folklorního hnutí“ (ale i vzdálenější historie některých těles nebyla prozatím nikým písemně zachycena), těžiště informačních zdrojů tkví v práci realizované v terénu formou setkání a rozhovorů s folkloristy, vedoucími souborů či pamětníky z řad jejich členů.

Ryze teoretickou částí práce je první kapitola „Geografická a kulturní charakteristika města Ostravy“, ve které je vylíčen kulturní a geografický kontext, jehož znalost je důležitá pro pochopení etnografické různorodosti a pestrosti ostravského folklorního hnutí. Při tvorbě této kapitoly jsem čerpala informace výhradně z citovaných odborných publikací.

Ve druhé kapitole „Historie folklorního dění v Ostravě“ jsem čerpala hlavně z písemných pramenů, místy jsem se však již opírala i o nestrukturovaná interview, v jejichž rámci jsem kladla doplňující dotazy k nashromážděným informacím. Tuto část můžeme označit za převážně teoretickou. Vykreslila jsem v ní historický vývoj na ostravské folklorní scéně a zmínila jsem se o jejích předních osobnostech. Smyslem této kapitoly bylo popsat základy, na kterých byla vybudována současná ostravská hudební a taneční tělesa zabývající se lidovým uměním. První dvě kapitoly práce mají spíše doplňující význam. Charakterizují prostředí, ve kterém proběhl výzkum, jehož výsledky jsou prezentovány v kapitolách následujících.

Praktická část práce začíná kapitolou třetí a zároveň hlavní. Tato kapitola je souborem profilů folklorních těles působících v Ostravě v současné době. Jelikož se jedná o tělesa dosti rozličného charakteru (z hlediska délky existence, regionálního zaměření, zaměření na pouze hudební, nebo i taneční folklor, z hlediska repertoáru, nástrojového složení, případných žánrových přesahů atd.), rozhodla jsem se využít v rámci kvalitativního výzkumu metodu nestrukturovaného interview, o kterou jsem se následně opřela i v kapitole čtvrté.

Poslední kapitola se zabývá způsoby veřejné prezentace folkloru v současné Ostravě. Spolu s druhou kapitolou tvoří ta čtvrtá pomyslný obsahový rámec hlavního tématu práce, neboť v návaznosti na bohatou tradici folkloru v historii ostravského rozhlasového a televizního vysílání dokresluje tento obraz v čase přítomném.

# 1. GEOGRAFICKÁ A KULTURNÍ CHARAKTERISTIKA MĚSTA OSTRAVY

Statutární, krajské a univerzitní město Ostrava leží v severním předpolí Moravské brány na soutoku řek Odry, Opavy, Ostravice a Lučiny. Krajinový ráz je definován právě touto sítí řek a také potoků, jejichž páteř tvoří Odra pramenící v Oderských vrších a na území Ostravy se slévající s Opavou a Ostravicí. Západně od Ostravy se tyčí Jeseníky, jihovýchod je pak lemován Moravskoslezskými Beskydy. Nedaleko Ostravy, v oblasti, kde tvoří aglomeraci s městem Bohumín, se nachází hranice České republiky s Polskem (Przybylová, Barcuch, 2013).

Ostrava je třetím největším městem České republiky, a to jak rozlohou, tak rozsahem populace. V české části Slezska se jedná o město největší, zároveň je to krajské město, jež je správním centrem Moravskoslezského kraje. Na počátku 90. let 20. století, kdy vrcholila urbanizace Ostravy, zde žilo přes 327 tisíc obyvatel. Jejich počet se pak pozvolna snižoval, až se v druhém desetiletí 21. století ustálil na necelých 300 tisících (Růžková, Škrabal, 2006).

Navzdory tomu, že Ostrava leží těsně u hranic s Polskem a daleko není odtud ani na Slovensko, a přestože se do ní v období největšího industriálního rozmachu trávajícího do konce 80. let 20. století za prací stěhovalo obyvatelstvo z různých koutů republiky i ze zahraničí, je v současnosti toto město národnostně poměrně homogenním celkem. Při sčítání lidu v roce 2011 se zde k české národnosti hlásilo přibližně 65 % obyvatel, přičemž asi 4 % populace se přihlásilo k národnosti moravské, necelé 1 % ke slezské a kolem 25 % dotazovaných národnost neuvedlo. Podíl obyvatel jiné státní příslušnosti nepřesahuje 2,5 %, přičemž nejpočetnější skupinu z něj tvoří občané přiznávající národnost slovenskou (Ivan, Kovář, 2015).

Ostrava byla v moderních dějinách známá především jako centrum těžkého průmyslu. Dominoval zde průmysl hornický a hutnický – o Ostravě se mluvilo jako o „ocelovém srdci republiky“. Historie města však sahá daleko před toto období. První zmínky o Ostravě pochází již z 13. století, na jehož sklonku byla povýšena ze vsi na město, jehož dominantami byly kostel svatého Václava a slezskoostravský knížecí hrad. Uhlí bylo v oblasti objeveno a začalo se těžit až o půl tisíciletí později, do první poloviny 19. století pak datujeme počátky hutního průmyslu (založení Rudolfovy hutě). Toto období se tak zdá být po hospodářské stránce důležitým mezníkem v dějinách města, které se začalo měnit z nevýznamného feudálního sídla na industriální centrum severní Moravy a Slezska, což bylo navíc akcelerováno příchodem železnice.

V průběhu 20. století pak dochází k obrovskému rozvoji Ostravy nejen v oblasti průmyslu, ale ve všech aspektech lidské činnosti. Vzniká moderní velkoměsto s mnohohvrstevnatou sociální strukturou, přichází nebyvalý ekonomický progres, rozrůstá se populace i městská zástavba, mění se vzhled krajiny, to vše se odráží též ve školství, sportu a kultuře. Ve městě, kde ještě na počátku 19. století vrcholem uměleckého zážitku pro zdejší obyvatelstvo byla příležitostná představení kočovných umělců v sálech místních hostinců, existuje nyní rozmanitá síť škol všech stupňů (včetně škol hudebních), vzniká řada kulturních domů, divadel, koncertních sálů i uměleckých institucí či těles. Již v roce 1919 je založeno Národní divadlo moravskoslezské, v roce 1926 je otevřen Dům umění, těsně po ukončení druhé světové války je z Příbrami do Ostravy přesídlena Vysoká škola báňská, roku 1951 je zde zřízena Státní vědecká knihovna. V 50. letech vzniká v Ostravě konzervatoř (dnešní Janáčkova konzervatoř), z rozhlasového orchestru se rodí Janáčkova filharmonie. Po boku ostravského studia Československého rozhlasu, vysílajícího již od roku 1929, zahajuje provoz i ostravské studio Československé televize. Je ustaven Pedagogický institut coby zárodek pozdější Ostravské univerzity (1991). Roku 1961 je otevřen Dům kultury Vítkovice, 1986 pak Palác kultury a sportu (dnešní Ostravar Aréna). To vše jsou jen nejstěžejnější události poskytující zázemí přebohatému společenskému a kulturnímu životu Ostravy (Przybylová, Barcuch, 2013).

Kvalitu ostravského uměleckého podhoubí posledních desetiletí dokládá plejáda osobností či uskupení, zejména z oblasti hudby, které můžeme pokládat za úspěšné v celorepublikovém měřítku. Kromě uznávaných těles či jednotlivců zabývajících se interpretací tzv. vážné hudby (např. Janáčkova filharmonie Ostrava, Opera Národního divadla moravskoslezského, Kubínovo kvarteto, houslový virtuóz Jiří Vodička) si získala věhlas i ostravská populární scéna v čele s písničkářem Jaromírem Nohavicou, skupinou Buty nebo kapelou Kryštof s lídrem Richardem Krajčem. Mezi stálíce české popmusic patřily ve své době též ostravské rodačky Hana Zagorová, Marie Rottrová či Věra Špinarová.

V Ostravě se však hojně provozovala a dodnes provozuje i hudba žánrů, které vlivem odlišných preferencí soudobých médií nejsou tak „na očích“ a žijí si svým vlastním životem tak trochu stranou popkultury, i když tu a tam dostanou příležitost prezentovat se masám. Kromě hudby jazzové, fungující především na klubové či festivalové úrovni, je to hudba lidová zpracovávaná v různých místních kapelách, ve spojení s lidovým tancem pak v národopisných, respektive folklorních souborech. Přestože se to na první pohled nemusí zdát, lidová hudba a tanec mají v Ostravě své pevné místo, velmi výraznou historickou stopu, a hlavně v současnosti bohatou interpretační základnu.

## 2. HISTORIE FOLKLORNÍHO DĚNÍ V OSTRAVĚ

### 2.1 Významné osobnosti historie ostravského folklorního dění

Ostrava leží na pomezí dvou významných historických území – Moravy a Slezska. Pomyslnými hranicemi jsou řeky Odry a Ostravice, mezi nimiž je sevřena moravská část města, jeho větší část se pak rozprostírá ve Slezsku. Z hlediska etnografické rajonizace České republiky se Ostrava nachází na trojmezí Lašska, Těšínského Slezska a Opavského Slezska. Tyto charakteristiky napovídají, že etnicky se již v dávné minulosti jednalo o oblast velice pestrou (Jančář, 2000). Když následně vezmeme v úvahu již zmíněnou urbanizaci města a migraci obyvatel za pracovními příležitostmi z mnohem vzdálenějších regionů Čech, Moravy, ale například také Slovenska, a navíc zohledníme blízkost polských hranic, dostaneme obrázek Ostravy jako jakéhosi „babylonu“, v němž dochází k prolínání mnoha „kulturních jazyků“. Jedním z nejvýraznějších projevů přiznání etnické identity člověka je kromě nářečí amatérský umělecký projev v podobě lidového zpěvu či tance. Lidé, kteří do Ostravy přicházeli, si toto dědictví s sebou přirozeně nesli, a ti talentovanější a iniciativnější se v tomto směru snažili realizovat. Zakládali zde národopisné soubory, lidové kapely, organizovali se v různých kulturních spolcích. Z těchto uskupení pak vzešla řada výrazných osobností folklorismu, které se v této oblasti umění staly tvářemi bytostně spjatými s ostravskou kulturní scénou a ovlivňovaly nebo dodnes ovlivňují její podobu.

Přestože se chceme soustředit především na zachycení současné ostravské folklorně orientované hudební scény, pro uvědomění si širšího kontextu je užitečné alespoň trochu nahlédnout do historie a připomenout si přední představitele, kteří podobu této scény v předcházejících desetiletích pomáhali zformovat, měli přímý vliv na současné interprety, nebo je alespoň inspirovali.

Pokud bychom pátrali hlouběji v minulosti, neomezili se na hranice města a putovali jen několik kilometrů na jih od Ostravy, zastavili bychom se v Hukvaldech, rodišti mezinárodně ceněného hudebního skladatele Leoše Janáčka (1854–1928). Jeho působení je sice profesně svázáno hlavně s Brnem, nicméně vliv jeho tvorby je nepřehlédnutelný i v severomoravské metropoli. Janáček ve své tvorbě čerpal z moravské lidové písně, o kterou se zajímal i jako folklorista a sběratel. V hledáčku měl především píseň a tanec v oblasti dnešního Moravskoslezského kraje, odkud pocházel. V jeho díle nachází ze současných ostravských těles přímou inspiraci zejména nadžánrové uskupení Ensemble Flair (viz kapitola 3.8), nicméně

z jeho teoretických prací, sběrů či četných zvukových nahrávek čerpalo mnoho dalších interpretů lidové hudby v průběhu celého 20. století.

V nepříliš vzdálené historii, pokud takto nazveme částečně první, ale především druhou polovinu 20. století, nalezneme již řadu osobností zabývajících se erudovaně a systematicky lidovou písní a tancem přímo v Ostravě. Počátky tohoto snažení a popularizace folkloru jsou úzce spjaty s existencí ostravské rozhlasové stanice, která zahájila oficiální vysílání 1. července 1929 a už od svého zrodu zařazovala do svého programu krom tzv. vážné a dobové populární hudby i folklór. V pořadech věnovaných lidové hudbě se prezentovaly regionální dechové ansámby mající v repertoáru krom autorských skladeb též směsi lidových písní, hornické a závodní kapely s písněmi hornického folkloru navazující na tradici uskupení tohoto typu již z dob Rakouska-Uherska, ostravské pěvecké sbory s úpravami severomoravských a slezských lidových písní a další (Steinmetz, Mazurek, Kusák, Olšarová, 2014).

Po druhé světové válce se již folklorní hnutí v Ostravě rozbujelo v plné míře a v jeho pomyslném centru stojí opět rozhlas coby jedinečný zprostředkovatel lidového umění širokému obecnstvu. Zde se také soustřeďovaly nejvýznamnější osobnosti z řad folklorních interpretů nebo teoretiků.

Ostravská stanice, která utrpěla při osvobození města na konci války značná poškození, byla usilovnou prací zaměstnanců rozhlasu poměrně rychle zrekonstruována a uvedena opět do plného provozu. Do roku 1952 zde působil na postu vedoucího hudební redakce Vlastimil Musil. Ten navázal na předválečné období a opět začal poskytovat vysílací prostor pořadům z oblasti regionálního hudebního folkloru (Steinmetz, Mazurek, Kusák, Olšarová, 2014). Již tehdy se v rozhlasu pohyboval významný ostravský hudební vědec, režisér, redaktor, sběratel lidových písní, upravovatel, dirigent a etnograf Ivo Stolařík, jenž zde za své éry prosadil cílevědomé shromažďování folklorních nahrávek a do archivu lidových písní přispěl mnoha zápisy ze Slezska. Působil jako odborný poradce v několika cimbálových muzikách v Ostravě (například v Malé muzice Československého rozhlasu v Ostravě) i mimo ni. S Malým rozhlasovým orchestrem a Dětským rozhlasovým sborem Ostrava, který sám v roce 1948 založil, nahrál desítky lidových písní v úpravách řady hudebních skladatelů. Inicioval terénní výzkumy Ostravska, Slezska, Lašska a Valašska, v archivu Etnologického ústavu Akademie věd České republiky v Brně je uloženo na 1300 zápisů písní a tanců z jeho sběrů. V roce 1948 stál u zrodu populárních rozhlasových nácviků lidových písní „Zpěvem

k srdci“, kde mj. poprvé přivedl k mikrofonu pozdější fenomenální lidovou zpěvačku Jarmilu Šulákovou (Pavlicová, Uhlíková, 1997).

V letech 1952–1959 vedl hudební redakci ostravské stanice Václav Bělohavý, za jehož působení se dostávalo hudebnímu folkloru snad ještě větší pozornosti než dosud. Garanty kvality se na tomto poli stali po boku již zmíněného I. Stolaříka též Věra Šejvlová či Jaromír Dadák, kteří tak společně s ním stáli na počátku budování rozsáhlého folklorně hudebního archivu ostravského studia. Významnou úlohu hrály též s rozhlasem spjaté folklorní ansámby – nejdříve Malá muzika Československého rozhlasu v Ostravě a v další éře Cimbálová muzika Vysoké školy báňské v Ostravě (od roku 1963 přejmenovaná na Technik). V nich se vyprofilovaly dvě asi nejvýraznější osobnosti ostravského hudebního folklorismu druhé poloviny dvacátého století, vynikající muzikanti, upravovatelé lidových písní, rozhlasoví redaktori a hudební režiséři Jaromír Dadák a Jan Rokyta. Život druhého jmenovaného byl s ostravským rozhlasem a folklorem propleten prakticky až do jeho smrti v roce 2012 (podrobněji v kapitole 2.2).

Na přelomu let 1955 a 1956 započala svou činnost též ostravská pobočka Československé televize. I zde měla své místo prezentace lidové hudby v podání folklorních souborů z Ostravy, Slezska nebo Valašska (Steinmetz, Mazurek, Kusák, Olšarová, 2014). Prim však hrál v medializaci ostravské folklorní scény vždy zejména rozhlas. Nejinak tomu bylo v 60. letech a následně s krátkodobým výkyvem i v období tzv. normalizace (1969–1989). V 60. letech zde v záslužné práci pokračovala redaktorka Věra Šejvlová, se kterou spolupracují Jaromír Dadák (po odchodu roku 1963 pouze externě), Jan Rokyta či folklorista Jaromír Gelnar, v té době zaměstnanec brněnského Ústavu pro lidovou píseň. Ten nastupuje na místo redaktora pro lidovou píseň a hudbu na plný úvazek v roce 1975. Po roce 1968 jsou totiž z politických důvodů nuceni ukončit svou práci pro rozhlas V. Šejvlová a J. Dadák, od té doby nepůsobí v redakci žádný fundovaný etnograf a folklorní vysílání se postupem času dostává do zcela neutěšeného stavu. J. Gelnar tak dostává šanci jej vybudovat od základů nově dle svých představ (Gelnar, 2002).

V oblasti prezentace lidové hudby v ostravském rozhlase se zdá být rozmezí od roku 1975 do konce 80. let vrcholným obdobím. Jaromír Gelnar (1931–1990) vytvořil novou koncepci folklorních přenosů a spolu s Janem Rokytou, kterého si vyžádal k sobě jako spolupracovníka, mapovali veškeré národopisné dění v kraji, i za jeho hranicemi. Objevovali nové zpěváky a instrumentalisty, zachycovali repertoár jednotlivých kapel a natáčeli jej

(Gelnar, 2002). Navíc od roku 1973 působila pod uměleckým vedením Jana Rokyty v ostravském studiu oficiálně jako kmenové těleso pro potřeby folklorního vysílání cimbálová muzika Technik, která zde za své existence natočila několik set snímků (Pavlicová, Uhlíková, 1997). Zdejší redakce tak společně s tímto vynikajícím hudebním tělesem zdatně konkurovaly na území Československa v té době dominující brněnské stanici opřené o Brněnský orchestr lidových nástrojů (BROLN). Zasluhou jmenovaných osobností je po uplynutí čtyřiceti let v ostravském rozhlasu dotvořen zcela jedinečný archiv zvukových nahrávek úctyhodného rozsahu, obsahující zdaleka nejen hudební produkci folklorních ansámblů z Ostravy a přilehlých národopisných oblastí (dokonce na severní Moravě a v české části Slezska snad prý na konci 80. let 20. století nebyla lidová kapela, která by neměla v ostravském studiu natočený snímek). Tato bohatá fonotéka spolu s fundovaným průvodním slovem redaktorů se stala silnou devizou a pilířem pravidelných (Cesty za folklorem) i příležitostných pořadů věnovaných lidové hudbě (Rokyta, 2018).

Za zmínku také ještě stojí polská redakce, která v rámci ostravského rozhlasu fungovala v 70. a 80. letech. Pořady redaktorů Otylie Bolkové a Pawla Ruska, v nichž zněla hudba v podání četných souborů polské národnostní menšiny z oblasti Těšínského Slezska (např. Grónik, Olza, Gorol), směřovaly především k posluchačům polské národnosti žijícím ve zdejším pohraničí (Steinmetz, Mazurek, Kusák, Olšarová, 2014).

Devadesátá léta dvacátého a počátek jedenadvacátého století se nese ve znamení mnohých změn jak v oblasti strukturální a personální, tak v celkové koncepci vysílání. V důsledku politického, společenského, ekonomického, ale i technologického vývoje se jednak mění preference posluchačského spektra, jednak objektivní podmínky v prostoru médií. K veřejnoprávní televizi a rozhlasu přibývá postupně velké množství soukromých komerčních subjektů, vzniká řada soukromých nahrávacích studií, stále většího významu nabývá v oblasti médií nový fenomén – internet. Naštěstí v těchto podmínkách Český rozhlas v Ostravě nerezignuje úplně na téměř stoletou tradici a stále věnuje určitý, i když výrazně omezenější vysílací čas právě prezentaci lidové hudby, která společně s hudbou vážnou a jazzem stojí z hlediska sledovanosti na periferii zájmu soudobého obecnostva inklinujícího spíše k populární hudbě západoevropského a severoamerického typu.

Po smrti Jaromíra Gelnara (1990) zůstává folklorní vysílání v Ostravě na bedrech pouze Janu Rokytovi. Ten se musí vypořádat s faktem, že po příchodu nového managementu neustále klesá podíl lidové hudby ve vysílacím času a jsou vynakládány mizivé finanční prostředky na

pořizování nových snímků do rozhlasového archivu. Přesto ve své činnosti donkichotsky vytrvává a stále i ve skromných podmínkách produkuje kvalitní rozhlasové pořady (Cesta za folklórem, Píseň domova, Folklorní kalendárium) s důrazem na provázanost fundovaného slovního projevu s prezentovaným hudebním materiálem (Pabjan, 2001).

Pokračovateli Jana Rokyty ve funkci redaktorů věnujících se folkloru na vlnách ostravského rozhlasu se stali nejdříve Zdeněk Tofel (působil zde s Janem Rokytou starším několik let souběžně) a později z Holandska se navrátilší syn Jana Rokyty – Jan Rokyta mladší. O nich pojednává poslední kapitola věnující se současné prezentaci folkloru v ostravských médiích. Osobou Jana Rokyty staršího, jeho muzikou Technik a jeho vlivem na činnost folklorních uskupení na Ostravsku se zabývá kapitola následující.

Nyní, když jsme se pokusili přiblížit v plynutí času „páteř“ národopisného hnutí v Ostravě, folklorní redakci zdejší rozhlasové stanice, bylo by na místě se zmínit i o dalších osobnostech či kolektivech (souborech, kapelách) „mimo rozhlas“, které měly nezanedbatelný vliv na utvoření ostravské folklorní komunity, jak ji známe dnes. Jelikož si však většina vlivných národopisných souborů udržela aktivní činnost až do současné doby, budeme se těmito tělesům a osobnostem s nimi historicky spjatým věnovat především v medailoncích jednotlivých ansámbľů v hlavní části práce nazvané „Profily folklorních těles v současné Ostravě“.

Slušelo by se však na tomto místě ještě zvlášť vypíchnout jména dvou výjimečných představitelk etnografie v oblasti lidového tance. Je to Zdena Kyselá a Zdenka Jelínková. Ty měly nejen v Ostravě, ale prakticky na celé Moravě i ve Slezsku obrovský vliv na mnoho tanečních složek národopisných souborů, na jejich poučený přístup ke ztvárnění lidových tanců, na jejich choreografie.

Zdenku Jelínkovou (1920–2005) neřadíme přímo mezi osobnosti ostravského folklorního hnutí, jelikož se jedná o etnochoreoložku, sběratelku, tanečnici, autorku pořadů a v neposlední řadě pedagožku zakořeněnou na jižní Moravě, profesně spjatou s Brnem. Uvádíme ji však na tomto místě, protože celorepublikový dosah jejího působení byl velmi patrný i v druhém největším moravském městě a jeho okolí. Působila například jako lektorka lidového tance na Lidové konzervatoři v Ostravě, vedla četná školení pro vedoucí dětských i dospělých souborů, věnovala se sběrům tanečního a dětského folkloru, mj. i na území Těšínského Slezska, byla tvůrkyní mnoha tanečních pásem, z nichž čerpaly také některé ostravské folklorní soubory. Je autorkou, resp. spoluautorkou odborných publikací Ověňžok



(Ostrava 1987), Lidové tance z Hřavy (Ostrava 1988, spolu s I. Stolaříkem a J. Gelnarem). Zdenka Jelínková patří k největším osobnostem tanečního folklorismu u nás, velkou měrou se zasadila o udržení lidového tance zejména na Moravě a ve Slezsku a zároveň zásadně ovlivnila charakter jeho interpretace jednotlivými soubory (Pavlicová, Uhlíková, 1997). Výčet jejích aktivit a vydaných publikací je velmi rozsáhlý, nicméně s ohledem na předmět práce jej zde není nutné celý obsáhnout.

Jméno druhé jmenované, pedagožky, tanečnice a uznávané choreografky Zdeny Kyselé (1918–2004), již k ostravskému folklornímu hnutí náleží zcela. V roce 1946 založila v Ostravě taneční studio, z něž vzešel folklorní soubor Hlubina. Zde byla od počátku autorkou choreografií a uměleckou vedoucí. V 50. letech hostovala jako choreografka ve folklorním souboru Vysoké školy báňské v Ostravě či ve folklorním souboru Olza v Českém Těšíně. V letech 1975–1989 vedla s manželem Milanem Kyselým soubor Javorový v Třinci. Byla autorkou mnoha menších i rozsáhlejších choreografií, došlo dokonce i na zpracování Lašských tanců Leoše Janáčka za doprovodu Janáčkovy filharmonie Ostrava. Vedle stylizací tradičních lašských a slezských lidových tanců se zabírala též havířským folklorem. Podílela se na tvorbě programů většiny významných regionálních i mezinárodních festivalů lidové hudby na Moravě a ve Slezsku (Pavlicová, Uhlíková, 1997). Z tvorby ostravské rodačky dodnes vychází zejména Soubor lidových písní a tanců Hlubina pod vedením její dcery Kateřiny Macečkové (viz kapitola 3.14).

V závěru této kapitoly se ještě jednou vrátíme k Jaromíru Gelnarovi. Jeho jméno jsme prozatím zmínili zejména v souvislosti s rolí redaktora a dramaturga folklorního vysílání v ostravském rozhlasu. Ta se však úzce prolínala s jeho intenzivní aktivitou ve folklorním hnutí. Působil jako odborný poradce mnoha národopisných souborů a kapel v celém ostravském regionu, sám byl zpěvákem a příkladným interpretem goralského tance ověňžok z Jablunkovska, vedl odborné instruktáže pro členy lidových muzik, které organizoval v Ostravě Československý rozhlas. Svou systematickou odbornou činností patří k nejvýznamnějším osobnostem folklorismu druhé poloviny 20. století (Pavlicová, Uhlíková, 1997). Jaromír Gelnar zemřel předčasně po krátké nemoci 25. října 1990 ve věku 59 let. Jeho odkaz dnes doznívá skrz obrovský hudební talent jeho syna Martina, vynikajícího cimbalisty a autora hudebních úprav v ostravské cimbálové muzice Friš.

## 2.2 Cimbálová muzika Technik a její vliv na současná ostravská folklorní tělesa

Kapelou, která bezesporu nejzásadněji ovlivnila současnou „lidovou muzikantskou obec“ v Ostravě, byla cimbálová muzika Technik pod uměleckým vedením multiinstrumentalisty, upravovatele lidových písní, skladatele, dramaturga, režiséra, ale např. i poradce folklorních souborů Jana Rokyty (1938–2012), jehož osoby jsme se již dotkli v souvislosti s folklorní redakcí ostravského rozhlasu v předchozí kapitole.

Jan Rokyta dokázal ovládnout během života mnoho hudebních nástrojů (např. varhanní portativ, zobcovou flétnu, tenorový křivý roh, tympanon, bicí, kontrabas, violu), nejvíce však proslul hrou na cimbál, jemuž se věnoval coby samouk již v dětské cimbálové muzice ve Vizovicích či později v souboru Lipta. Jeho působení v 50. a 60. letech v Ostravě v Malé muzice Československého rozhlasu pod vlivem Ivo Stolaříka a následně v Malé muzice Československého rozhlasu Ondraš a v orchestru lidových nástrojů Dymák pod vedením Jaromíra Dadáka předznamenalo jeho další folklorně hudební směřování (Pabjan, 2001).

Roku 1958 zakládá Cimbálovou muziku Vysoké školy báňské v Ostravě, kde je coby cimbalista zároveň uměleckým vedoucím. V této muzice, roku 1963 přejmenované na Technik, se za dobu její dominance na ostravské folklorní scéně vystřídala řada vynikajících instrumentalistů, z nichž jmenujme alespoň primáše Zdeňka Mráze, Jiřího Crhu, Miroslava Hlostu či Jiřího Machače. Velmi plodnou byla spolupráce muziky s předními folklorními pěvci různých regionů, z níž vzešlo mnoho skvělých nahrávek vydaných na různých hudebních nosičích (v závislosti na technologickém pokroku v době vydání). Legendárními se i u širší veřejnosti staly především hudební alba Techniku s Jarmilou Šulákovou, Josefem Lažou či Lubošem Holým, mohli bychom však jmenovat mnoho dalších, ne tak mediálně známých, ale neméně kvalitních nahrávek se sólisty důvěrně známými především ve folklorních kruzích. S muzikou vystupovali rovněž synové Jana Rokyty, vynikající instrumentalisté Pavel (violový kontr, kontrabas, cimbál) a Jan (cimbál, zobcová flétna).

Ostravská muzika Technik však dokázala zaujmout své posluchače a inspirovat následovníky nejen kvalitou předvedených hudebních výkonů, ale také širší repertoáru a silou hudebních aranží z pera Jana Rokyty v harmonicky i formálně zajímavě, ale zároveň posluchačsky přívětivě zpracovaných stylizacích folklorního hudebního materiálu. Dodnes se tak v podání Techniku můžeme zaposlouchat do nahrávek písní z mnohých regionů Moravy a Slezska, do melodií slovenských, romských, maďarských či balkánských (Kuřil, 2018).

Citlivým přístupem k hudebním úpravám lidových písní počínaje a precizním nácvikem dovršeným virtuózní interpretací konče byla cimbálová muzika Technik vzorem několika generací hudebníků nejen v Ostravě, ale i v širokém okolí. Bylo to dáno také tím, že vydržela aktivně a stále na nejvyšší umělecké úrovni působit na zdejší hudební scéně neuvěřitelných 55 let, navíc po celou dobu pod „taktovkou“ jediného uměleckého vedoucího. To je výkon úctyhodný a vskutku ojedinělý. Vliv Techniku na ostatní tělesa stejného charakteru byl jednak přímý (Jan Rokyta byl odborným poradcem a inspirátorem v mnohých dalších kapelách nejen v ostravském regionu, připravoval muziky na natáčení snímků v rozhlasu, hlídal regionální stylovost jejich projevu, harmonickou správnost aranží, mnohým dával k dispozici své úpravy apod.; ale i jiní členové Techniku zúročovali svou praxi v dalších folklorních tělesech – např. Jiří Machač ve svém souboru Šmykňa), jednak nepřímý (mladí hudebníci se inspirovali vynikajícími zvukovými nahrávkami Techniku, snažili se vyrovnat se svým vzorům ve způsobu hry na nástroj, v nápaditosti zdobení melodií, tzv. cifrování apod.). Lze říci, že prostřednictvím zaznamenaného hudebního odkazu a notových zápisů úprav z pozůstalosti Jana Rokyty ovlivňuje cimbálová muzika Technik folklorní muzikanty dodnes, i pět let po svém oficiálním zániku. Koneckonců někteří členové proslulého ansámblu působí stále ještě v různých tělesech v Ostravě či okolí, a to včetně obou synů Jana Rokyty – Pavla (dnes v cimbálové muzice Lašského souboru písní a tanců Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí) a Jana (vedoucí nadžánrového tělesa Ensemble Flair z Ostravy), (Kuřil, 2018).

### 3. PROFILY FOLKLORNÍCH TĚLES V SOUČASNÉ OSTRAVĚ

Třetí a čtvrtá kapitola tvoří praktickou část práce založenou na kvalitativním výzkumu. Při tvorbě třetí kapitoly jsem se rozhodla využít výzkumnou metodu nestrukturovaného interview, jež se mi jevilo jako nejvhodnější prostředek k získávání informací zejména o aktuálním stavu, ale i o písemně nezaznamenané minulosti jednotlivých souborů. Nestrukturované interview se mi navíc svou neformálností osvědčilo v kontaktu právě s respondenty z folklorních souborů, u nichž je bezprostřednost a improvizace součástí jejich přirozenosti.

Na využití nestrukturovaného interview je převážně vystavěna i poslední kapitola zabývající se způsoby veřejné prezentace folkloru v současné Ostravě. Respondenty byli zejména folkloristé pracující v ostravských médiích (rozhlas, televize) nebo organizátoři hudebních festivalů z řad folklorních činovníků (v této části práce proběhlo získávání některých doplňujících informací též z písemných zdrojů).

Interview obecně je metoda sběru informací, která je založena na verbální interakci mezi tazatelem a respondentem. Její výhodou je navázání osobního kontaktu a možnost ovlivnit směřování interview dle potřeb výzkumníka. Ten by měl dbát na taktní vystupování, vhodný výběr komunikačního prostředí a nenásilné vytvoření přátelské a otevřené atmosféry, na čemž závisí jeho úspěšnost při shromažďování relevantních dat.

Z hlediska výstavby rozeznáváme interview strukturované (vhodné spíše pro kvantitativně pojatý výzkum), polostrukturované (je jakýmsi kompromisem mezi ostatními dvěma typy) a nestrukturované (též nestandardizované, narativní). Nestrukturované interview má několik předností, jichž jsem se rozhodla v rámci výzkumu využít: komunikace mezi tazatelem a respondentem je při narativním interview přirozenější, tazatel se může vracet k zajímavým bodům ve výpovědi respondenta, má možnost klást improvizované dotazy, které vyvstanou teprve v průběhu respondentova vyprávění. Tento typ interview má však i svá úskalí. V mém případě to byla především větší časová náročnost ve smyslu délky jednotlivých setkání s respondenty a následně též delší čas strávený při třídění získaných informací (Chráska, 2016).

### 3.1 Cimbálová muzika Friš

Cimbálová muzika Friš se postupně formovala během akademického roku 1997/1998 na půdě Katedry hudební výchovy Ostravské univerzity převážně ze studentů pedagogické a filozofické fakulty. Myšlenka založit toto těleso se však zrodila již na konci června 1997 na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici v hlavách houslisty Petra Kuřila a kontrabasisty Marka Pabjana, kteří se zde tehdy seznámili. Začalo se zkoušet v zimním semestru nejdříve v hudecké sestavě, k ní u příležitosti realizace prvního koncertu na jaře 1998 přibyl velmi talentovaný a již tehdy neobyčejně technicky vybavený cimbalista Martin Gelnar, syn folkloristy a etnografa Jaromíra Gelnara (o něm v kapitole 2.1). V tuto chvíli byly v ted' už „cimbálové“ kapele obsazeny všechny posty nezbytné pro plný zvuk charakteristický pro tělesa tohoto typu. Uskupení zpočátku neslo název FiFOUni & spol. odkazující na „mateřskou“ fakultu většiny členů. Sestava se však v prvních letech především na méně exponovaných postech obměňovala a zároveň vzrůstala kvalita jejího hudebního projevu, proto byl zvolen ještě před vydáním prvního CD nový, seriózněji znějící název Friš. Tento název, ve světě lidových muzik značící závěrečné, nejrychlejší tempo v čardáších, plně vystihoval dravost a temperament, který byl spolu se zvuknými mužskými i ženskými sborovými zpěvy tak charakteristický pro tehdejší projev ansámblu.

V počátečním období své existence nacházel Friš útočiště pro nácvik repertoáru v prostorách Ostravské univerzity. Jelikož však jeho členové pokračovali ve společné činnosti i poté, co zdárně dokončili magisterská studia, byli nuceni vyhledat působiště nová. Nějaký čas tak kapela zkoušela na různých místech v Ostravě – Mariánských Horách a nakonec se usadila v budově kolejí Vysoké školy báňské v Ostravě – Porubě, kde se její členové schází dodnes.

Během celých dosavadních 20 let působení v ostravském folklorním hnutí cimbálová muzika Friš dokázala být velmi aktivní a činorodá. Kromě mnoha živých koncertů, které její členové pořádali v různých, nejen ostravských kulturních zařízeních, zazněla jejich interpretace lidových písní živě (ale i reprodukováně) též v Českém rozhlasu v Ostravě, v Českém rozhlasu v Brně, v České televizi nebo v televizi Noe. Těleso sice nedisponuje taneční složkou, ani nespolupracuje trvale s žádným tanečním uskupením, doprovázelo však příležitostně některé národopisné soubory na významných akcích (např. soubor Odra na mezinárodním folklorním festivalu v Portugalsku, ostravský soubor Morava na festivalu na Sardinii nebo soubor Olza z Českého Těšína v Turecku). Velký ohlas sklídilo samostatné koncertování Friše v zemích našich sousedů – v Polsku (zejména na folklorních akcích v Zakopaném), na Slovensku, v

Rakousku a v Německu. Na domácí scéně účinkuje muzika každoročně v programu Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici, na Goralském bále v Mostech u Jablunkova (věhlasná folklorní akce s mezinárodní účastí), často je zvána v rámci koncertu lidových kapel na Mezinárodní folklorní festival ve Frýdku-Místku. Od roku 2015 Friš pravidelně hrává na multižánrovém mezinárodním hudebním festivalu Colours of Ostrava (Kuřil, 2018).

Koncertní seberealizace tělesa je v průběhu jeho existence doplňována nahráváním hudebních nosičů. V roce 2002 vychází první album „exFiFOUni“. Jeho název reflektuje aktuální změnu pojmenování kapely. Další CD „Ej, ani som nemysleu“ nahrává Friš roku 2007. V roce 2013 slaví kapela 15 let existence, což dokumentuje CD pojmenované „Friš patnáctiletý“. Na jaře 2014 pak křtí toto album na velkém výročním koncertu, jehož videozáznam vydává na oficiálním DVD „Friš patnáctiletý“. Zatím posledním počinem tohoto druhu je CD z roku 2015 s názvem „Cimbálová muzika Friš a hosté“ (Cimbálová muzika Friš Ostrava, 2016). Na tomto koncepčně odlišném albu s Frišem coby sólisté spoluúčinkují některé významné osobnosti moravské a zahraniční folklorní scény – přední evropská hráčka na Panovu flétnu Liselotte Rokyta, polský folklorista Jan Karpiel, proslulý hornácký primáš a zpěvák Martin Hrbáč, talentovaná valašská zpěvačka Klára Obručová, Spevácká skupina Rosa ze slovenského Prešova a bývalý primáš cimbálové muziky Technik Miroslav Hlosta.

Kapela se v posledních letech ve velké míře prezentuje také prostřednictvím internetu (vlastní webové stránky [www.cmfris.cz](http://www.cmfris.cz), facebookový profil, YouTube kanál).

Cimbálová muzika Friš byla založena Markem Pabjanem, který v období mezi vydáním druhého a třetího CD postupně omezuje činnost (nakonec z kapely odchází), a Petrem Kuřilem, který v ní od počátku až do současnosti figuruje na postu primáše a organizačního vedoucího. Dalšími dlouholetými členy jsou cimbalista Martin Gelnar, kontráš (violista) Martin Kajzar, Marka Pabjana na postu kontrabasisty nahradivší Tomáš Pospíšil a klarinetista Marek Smetka. Na ostatních pozicích docházelo v průběhu let k mnohým změnám. V současnosti v kapele působí krom jmenovaných ještě houslistky Marta Faiková a Barbora Kachlová, kontráš (violista) Luboš Štancl, příležitostně pak zpěvačka Monika Gelnarová (rozená Macková) a flétnistka Renata Smetková (rozená Šňupíková).

Šíře repertoáru kapely Friš vychází jednak z různorodého regionálního ukotvení jednotlivých muzikantů ve smyslu jejich původu a rodinných kořenů (Slezsko, severní i jižní Morava, Slovensko), jednak z oblastí jejich zájmu (ve smyslu přitažlivosti folklorního hudebního materiálu některých zemí, oblastí, etnik – hudba slovenská, romská, maďarská,

rumunská, makedonská, bulharská) a jednak z inspiračních zdrojů, které tyto jednotlivce ovlivnily v průběhu jejich hudebního vývoje, z nichž namátkou jmenujme například cimbalovou muziku Technik z Ostravy, Brněnský rozhlasový orchestr lidových nástrojů, Orchester ľudových nástrojov Slovenského rozhlasu, věhlasného slovenského primáše Štefana Molotu, muziku košického folklorního souboru Železiar, legendární muziku Ďatelinka z folklorně výrazné slovenské oblasti Podpol'anie nebo romskou muziku Giňovci z Opavy a v neposlední řadě množství maďarských, rumunských či moldavských instrumentalistů a kapel. Většina členů cimbalové muziky Friš navíc při vstupu do ní měla už za sebou působení v jiných souborech (např. Javorový, Šmykňa, Vonička, Ostravička, Pálava), což také zejména v počátcích ovlivnilo jejich příspěvek k obohacení repertoáru ansámblu. Z výše uvedeného vyplývá, že kapela není jednoznačně regionálně zaměřena a šíře jejího záběru je obrovská, zahrnující obecně folklór český, moravský, slezský, slovenský, maďarský, rumunský, moldavský, bulharský, makedonský, polský či romský. Upravovatelé Friše (zejména Martin Gelnar, Martin Kajzar, Tomáš Pospíšil, za svého působení též Marek Pabjan) se z těchto celků vždy snažili a snaží vybírat k osobitému zpracování posluchačsky atraktivní a zároveň zajímavý, výrazný a nosný hudební materiál, což se jim, alespoň dle ohlasů příznivců lidové hudby nejen na Ostravsku, dlouhodobě daří (Kuřil, 2018).

Ostravská cimbalová muzika Friš patří dnes mezi hudebně vyzrálé, vyprofilované kapely s čitelným a jednoznačně identifikovatelným hudebním projevem, jenž je charakteristický výbornými, mnohdy temperamentními instrumentálními výkony, nezaměnitelnými vokálními projevy sólistů Petra Kuřila a Martina Kajzara, živelnou hrou cimbalisty Martina Gelnara, technickou precizností klarinetisty Marka Smetky a originálními stylizacemi lidových písní se zřetelem k ctění jejich regionálních specifik od zpracování až po interpretaci. Ve folklorním hnutí na Moravě a ve Slezsku se Friš pohybuje již 20 let, což u muziky nevěnující se výhradně regionálnímu folkloru, která si během svého působení získala poměrně širokou posluchačskou základnu, svědčí o nepochybných kvalitách a velkém potenciálu do budoucna.

### 3.2 Cimbálová muzika Iršava

Cimbálová muzika Iršava vznikla na sklonku roku 2003 v Ostravě-Zábřehu jako druhý hudební projekt Vladimíra Herberka, manažera tehdy již šest let existující multižánrové cimbálové muziky Šajtar. Této kapele se Iršava stala z hlediska obsazení jakýmsi ženským protipólem, v jehož centru stála dcera Vladimíra a Hany Herberkových, absolventka kroměřížské konzervatoře ve hře na cimbál Veronika Herberková. Muzika hned od svého vzniku kromě samostatných vystoupení doprovázela též ostravský taneční Folklorní soubor Morava, který spadl pod umělecké a organizační vedení manželů Herberkových.

Iršava se zprvu zaměřovala především na zpracování hudebního folkloru Valašska (se zaměřením na jižní Valašsko) a Hané, což vyplývalo z její úzké spolupráce se souborem Morava. Postupem času pak svůj repertoár obohacovala o lidovou hudbu z celé Moravy a Slezska. Dnes bychom si v jejím podání mohli poslechnout i nejednu píseň českou, slovenskou, polskou, romskou, případně ruskou nebo rumunskou. Jelikož je svou povahou tělesem nejen ryze zájmovým, ale též komerčním, můžeme se u ní setkat i s interpretací skladeb vážné, jazzové či moderní populární hudby.

Iršava působí na ostravské hudební scéně již více než 16 let a za tu dobu absolvovala velké množství vystoupení veřejného i soukromého charakteru, případně doprovázela soubor Morava při jeho účinkování na domácích i zahraničních folklorních festivalech. Mezi země, kam tělesa se svým pojetím folklóru vycestovala, patří Slovensko, Polsko, Ukrajina, Rusko, Řecko, Holandsko, Belgie, Německo, Švédsko, Francie či exotická Čína (Expo 2010, Šanghaj). Kapela se prezentuje také na internetu, a to na svém facebookovém profilu, prostřednictvím vlastních webových stránek [www.irsava.cz](http://www.irsava.cz) nebo videonahrávkami na YouTube.

Cimbálová muzika Iršava prošla během své existence různými personálními obměnami, nicméně nejcitelnější ztrátou bylo tragické předčasné úmrtí již zmiňované cimbalistky Veroniky Žochové, rozené Herberkové (†2013 ve věku 30 let), místo níž dnes v kapele hraje na cimbál její maminka. Výraznou osobností, působící v ansámblu již od počátku, je multiinstrumentalistka Kateřina Bílá, hráčka na violu, kontrabas i cimbál, autorka mnoha úprav, umělecká vedoucí. Dalšími členkami současné sestavy jsou houslistky Klára Matušinská, Tereza Kachlová, Pavla Slavíková a violová kontráška Petra Vašková.

Dnešní čistě ženské obsazení Iršavy je jejím výrazným specifikem. Muzika se také více než jiná ostravská folklorní tělesa zaměřuje na vystoupení komerčního typu (Herberk, 2019).



### 3.3 Cimbálová muzika Konopjan

Cimbálová muzika Konopjan, která vznikla v roce 2012, patří na ostravské folklorní scéně mezi nejmladší tělesa svého druhu. Zakládající členové (cimbalista Ondřej Tofel, violový kontráš Jan Spisar a kontrabasista Tomáš Guba) se rekrutovali z dětské muziky Kovalíček, která zanikla v roce 2011. K sobě si přizvali houslistu Jana Šošolu (syna bývalého primáše cimbálové muziky Technik Jiřího Crhy), houslistu Ondřeje Tabacha a zpěvačku Alici Svobodovou. V počátcích uskupení neslo název Cimbálová muzika Ondřeje Tabacha, po několika měsících byl ale název změněn do současné podoby.

Muzikanti Konopjanu našli zázemí pro pravidelný nácvik repertoáru v ostravské čtvrti Mariánské Hory, kde si pro tyto účely vytvořili odhlučněnou zkušebnu. Zde se tito mladí nadšenci zpočátku věnovali lašským a valašským písním v návaznosti na zaměření zaniklé muziky Kovalíček. Postupem času ale začali svůj repertoár obohacovat o folklór dalších moravských regionů, dále pak o lidové písně slovenské, maďarské, rumunské nebo romské. Na vystoupeních komerčního charakteru se pak muzika nebrání ani stylizacím šlágrů soudobé populární hudby, čímž příležitostně vybočuje z oblasti folklorního žánru.

Za šest let své dosavadní existence vystupovala muzika Konopjan na řadě zajímavých míst, za největší úspěch však její členové považují vystoupení na české ambasádě v Paříži, účinkování v České televizi a koncerty na festivalech Gorolski swięto v Jablunkově, Frenštátských slavnostech nebo na festivalu Souznění v Kozlovicích. Kapela doposud nevydala žádný hudební nosič, nicméně v rámci zmíněného festivalu Souznění vznikla živá nahrávka jejího projevu, která byla následně zpracována a vysílána na vlnách Českého rozhlasu Ostrava. Muzika je také činná v internetovém prostoru – provozuje vlastní webové stránky, má profil na Facebooku, využívá i YouTube kanál, kde umísťuje videonahrávky ze svých koncertů.

Aktuální sestavu Konopjanu tvoří primáš a upravovatel Jan Šošola, cimbalista, upravovatel a umělecký vedoucí Ondřej Tofel, kontrabasista a organizační vedoucí Tomáš Guba a violový kontráš a organizátor Jan Spisar. Důležitou roli (zejména v prvních letech) měl v kapele také otec cimbalisty Zdeněk Tofel, redaktor Českého rozhlasu v Ostravě a vedoucí folklorního souboru Valašský vojvoda z Kozlovic. Krom toho, že ještě v muzice Kovalíček měl nesporný vliv na muzikantský rozvoj svého syna a jeho spoluhráčů, věnoval členům Konopjanu mnoho hudebních úprav a několik let se jim staral o organizaci a zajišťování koncertů a vystoupení (Tofel, 2018).

Cimbálová muzika Konopjan je uskupením s velmi různorodým repertoárem vycházejícím zejména z oblasti líbivých folklorních populárů různých regionů a zemí. S velkou chutí (mladým muzikantům tolik vlastní) se věnuje temperamentnějšímu spektru lidových písní a z toho pramení její inklinování k lidové hudbě romské, maďarské či balkánského typu. V poslední době však kapela svou činnost omezuje, neboť v sestavě takřka nepostradatelný cimbalista Ondřej Tofel byl v roce 2018 přijat na plný úvazek do Vojenského uměleckého souboru Ondráš v Brně.

### 3.4 Cimbálová muzika Lipka

Cimbálová muzika Lipka vznikla v roce 1983 v Ostravě-Porubě. Založil ji houslista a dnešní organizační vedoucí Dalibor Žalud spolu s cimbalistou a současným uměleckým vedoucím Františkem Staňkem. Ve svých počátcích těleso zkoušelo v Obvodním kulturním středisku v Ostravě-Porubě, posléze v Závodním klubu Dolu Jan Šverma, nakonec se však usídlilo v prostorách Ústavu geoniky Akademie věd České republiky v Ostravě-Porubě, kde se jeho členové scházejí dodnes.

Za již úctyhodných více než 35 let své existence absolvovala Lipka opravdu velké množství vystoupení. Její pojetí lidové hudby zaznělo v Českém rozhlasu v Ostravě a Plzni nebo v České televizi. Prezentovala se též v zahraničí, konkrétně na koncertech v Polsku a na Slovensku. V tuzemsku muzika účinkovala mnohokrát na folklorních festivalech Hornácké slavnosti a Ozvěny Hornácka, dále pak na festivalech Zlínské besedování, Strážnické léto, Májová Plesná, Třebovický koláč, Folklor bez hranic Ostrava nebo na multižánrovém hudebním festivalu Colours of Ostrava. Lipka bývá pravidelným hostem folklorních bálů v Ostravě a blízkém okolí. Každý rok pořádá pravidelné folklorní akce – fašaneček (spojený s pochováváním basy) a vinobraní.

Od 90. let se muzika věnuje i nahrávací činnosti. Vydala audiokazetu Lipka 1992, kterou natočila živě v myslivecké chatě v Bítově. Prezentovali se zde pěvečtí sólisté Luboš Daněk, Eva Plocková, Vít Prášek, Stanislav Vavrečka, František Taufer, dále pěvecký sbor muziky a primáši Čestmír Ramík a Vít Prášek. Zaznamenaný repertoár zahrnuje převážně písně z moravskoslovenského pomezí. V roce 2010 pak vzniklo CD „Ej, vandrovali hudci“. Zde jsou zaznamenaní sóloví zpěváci Kateřina Blahutková, Barbora Čechová, Rudolf Tuček, Lubomír Daněk, Alexej Kolcun, Petr Frič a Vít Prášek. Zpívá zde opět i sbor muzikantů, muziku primují Miroslav Hlosta a Vít Prášek. Na albu se nacházejí písně ze Slovenska, Slezska, Uherskobrodsko, Moravských Kopanic, Kyjovsko, Podluží a Hornácka. Lipka se prezentuje též na vlastních internetových stránkách ([cm lipka.webnode.cz](http://cm lipka.webnode.cz)). Zde nalezneme mimo jiné hudební ukázky ze zmiňovaného CD nebo odkaz na prezentaci tělesa v České televizi u příležitosti oslav 25 let existence souboru.

Cimbálová muzika Lipka se při zpracovávání lidového hudebního materiálu věnuje převážně regionům moravského Slovácka, s důrazem na hudební folklor Hornácka, Moravských Kopanic a Strážnice, a to převážně z důvodu původu některých bývalých i současných členů.

Aktuální členská základna kapely je poměrně široká. O zakládajících a stále aktivních členech Daliboru Žaludovi (houslista, organizační vedoucí) a Františku Staňkovi (cimbalista, umělecký vedoucí) jsme se již zmínili v úvodu kapitoly. Vůdčími osobnostmi jsou též témbrově nezeměnitelný zpěvák, primáš a manažer kapely Vít Prášek, dále pak druhý primáš a zpěvák Miroslav Hlosta (působící dříve v ostravské muzice Technik). Dalšími hudebníky v sestavě Lipky jsou houslisté Petr Frič a Alexej Kolcun, klarinetista Jiří Tabášek, kontráši Jaroslav Raška, Jiří Dvořáček a Vojtěch Molin, kontrabasista Radovan Molin a zpěvačka Barbora Čechová. Z výrazných osobností dlouholeté historie kapely je třeba zmínit alespoň vynikajícího primáše Čestmíra Ramíka, zpěvačky Kateřinu Blahutkovou, Evu Plockovou a nedávno zesnulého zpěváka Luboše Daňka (Prášek, 2018).

Cimbálová muzika Lipka sdružuje zájemce o poznávání významné části hudebního dědictví staré lidové kultury Moravy, Slezska a částečně Slovenska, které svým obsahem a rozsahem představuje unikát v Evropě i ve světě. Ansámbl usiluje o hudební projev blízký tradičnímu pojetí lidové hudby. Dává tak vyniknout původním estetickým hodnotám vloženým dávnými anonymními autory do starých nářevů, jež mnohé z nás dodnes oslovují pro svůj citový náboj a ke kterým se vrací i část dnešní mladé generace (Cimbálová muzika Lipka Ostrava, 2010).

### 3.5 Cimbálová muzika Tolar

Cimbálová muzika Tolar vznikla roku 1987 v Ostravě-Zábřehu původně bez samostatného názvu jako součást Souboru Ladislava Ševčíka při Domu kultury Nové huti Klementa Gottwalda. Celý Ansámbl byl později přejmenován na Moravský folklorní soubor. Ten roku 1997 zastavuje svou činnost a muzikanti v mezidobí spolupracují s folklorním souborem Odra. V roce 1998 je pak mateřský soubor obnoven pod názvem „Ševčík – Moravský folklorní soubor“. O rok později přijala jeho muzikantská složka samostatný název Tolar. S tělesem Ševčík účinkovala ještě do roku 2012, kdy se osamostatnila. Kapelu vede po umělecké i organizační stránce od vzniku až do současnosti cimbalista Petr Kolár, jenž rovněž upravuje veškerá hudební čísla. Zázemí k pravidelným zkouškám má Tolar po celou dobu ve stejném kulturním domě v Ostravě-Zábřehu – ten dnes nese název „AKORD“.

Za úctyhodnou dobu svého trvání se muzika Tolar prezentovala na mnoha vystoupeních, přehlídkách, festivalech či zájezdech, v tuzemsku například na folklorních festivalech v Rožnově pod Radhoštěm, Dolní Lomné, Strážnici, Místříně, Hluku, Kyjově a samozřejmě v Ostravě. V rámci zahraničních zájezdů účinkovala na Slovensku, v Polsku, Rusku, Německu, Belgii, Francii, Dánsku, dokonce i v Kanadě, v exotickém Japonsku a na Tchaj-wanu. V roce 1998 vystoupila s folklorním souborem Ladislava Ševčíka v pořadu ostravského studia České televize „Vonička z domova“. V roce 2017 se v ostravském rozhlasu uskutečnil samostatný koncert kapely v rámci folklorního cyklu Jana Rokyty „Zpěvem k srdci“.

Cimbálová muzika Tolar se nevěnuje pouze lidové hudbě, ale rozšiřuje své umělecké obzory i mimo folklorní žánr. V Ostravě jedinečným počinem byla její častá spolupráce s operetou Národního divadla moravskoslezského. V roce 1998 vystoupil Tolar na premiéře operety Čardášová princezna, v letech 2007–2008 měl pravidelné angažmá v operetě Hraběnka Marica a rovněž se zúčastnil několika koncertů s předními operetními umělci. Někteří členové muziky pak účinkovali v letech 2008–2009 v operetě Čardášová princezna ve Slezském divadle v Opavě. Zatím poslední divadelní angažmá tohoto typu proběhlo v letech 2013–2015 opět v Čardášové princezně v Ostravě, kde muzikanti doprovázeli herce a zpěváky přímo na jevišti.

V oblasti folkloru muzika Tolar zpracovává a hraje hudbu různých regionů Moravy, Slovenska, Maďarska či Rumunska a hudbu romskou. Do svého „kmenového“ repertoáru pak řadí zejména folklor Valašský, kterému se intenzivně věnovala ještě za svého působení v souboru Ladislava Ševčíka.

Muzika Tolar v průběhu let spolupracovala s významnými interprety folkloru, operety i jiných žánrů. Z velikánů lidové hudby jmenujme alespoň předního moravského folkloristu Jana Rokytu staršího, celostátně populární lidovou zpěvačku Jarmilou Šulákovou ze Vsetína, zpěvačku a skladatelku valašských písní Alenu Valovou z Vigantic, romského houslového doyena Kolomana Mirgu z Ostravy nebo romskou lidovou hudbu „Giňovci“ z Opavy. Mimo folklor je krom již výše zmíněné operety pro Tolar také významná stále aktivní spolupráce s Ženským pěveckým sborem Duha z Ostravy a se Sborovým studiem Permoník z Karviné.

Tolar se věnuje také nahrávání hudebních nosičů. V roce 1994 se podílel na vydání magnetofonové kazety Aleny Valové „Až nad Rožnovem“. V roce 1999 ve spolupráci s touž folkloristkou natočil na CD zhudebněnou básnickou sbírku Ladislava Nezdařila „Horní chlupci“. Roku 2002 vydala muzika své první profilové CD „Muzikanti hrajte...“. Druhým a zatím posledním profilovým albem kapely je CD s názvem „Široký potoček“ z roku 2014. V mediálním prostoru se kapela prezentuje na svých internetových stránkách pod doménou [www.cimbalovkatolar.cz](http://www.cimbalovkatolar.cz).

Pod uměleckým vedením zkušeného hudebníka, již zmíněného cimbalisty a zpěváka Petra Kolára, se v průběhu mnoha let v Tolaru objevila celá plejáda výborných muzikantů. Například na důležitém postu primáše se v plynutí času vystřídali Jiří Machač, Petr Šindel a Marek Gocman. Dnes muziku „primuje“ Ondřej Zedníček (od roku 1994). Dalšími členy současné sestavy jsou houslisté Martin Zálesný, Bohumír Michal a Petr Kolár mladší, violoví kontráši Jaroslav Svrčina a Ondřej Kolouch, kontrabasisté Jiří Mazurek a Petr Rončka, flétnistka Nela Stebnická, violoncellista Tomáš Majliš a pěvečtí sólisté Zdeněk Grossmann a Hana Benešová.

Cimbálovou muziku Tolar charakterizuje snaha o stylovou věrnost při interpretaci lidových písní a úsilí o uchovávání základních hudebních rysů v oblasti harmonických, výrazových a tempových specifik hudebního materiálu jednotlivých oblastí, jejichž folklórem se ansámbl zaobírá. (Kolár, 2019)

### 3.6 Cimbálová muzika Úsměv

Cimbálová muzika Úsměv vznikla v roce 2000 jako žákovské těleso při ZUŠ Viléma Petrželky v Ostravě-Hrabůvce, kde jeho členové hudebně vyžívali pod vedením zkušených pedagogů Evy Prauseové a Petra Kolára. V roce 2012 se muzika, jejíž členové mezitím dospěli, stala nezávislým ansámblem, přesunula své zázemí z umělecké školy do prostor rodinného domu v Ostravě – Staré Bělé a zároveň převzala po cimbálové muzice Tolar (viz kapitola 3.5) štafetu ve spolupráci s Moravským folklorním souborem Ševčík.

V době působení na umělecké škole se Úsměv účastnil soutěží cimbálových muzik základních uměleckých škol. Pravidelně zde postupoval do ústředních (celostátních) kol, ke se umisťoval na předních příčkách, v roce 2012 v Mikulově získal 1. místo. Jako hudební doprovodná složka tanečního souboru Ševčík se muzika v posledních letech zúčastnila mnoha folklorních festivalů v České republice i v zahraničí (Tchaj-wan, Brazílie, Srbsko, Itálie, Slovensko, Polsko).

Muzika Úsměv zatím nevydala žádné profilové CD, nicméně několika nahrávkami myjavských lidových písní přispěla do hudebního fondu Českého rozhlasu v Ostravě. Prezентuje se též na internetu, a to na svých webových stránkách [www.cm-usmev.cz](http://www.cm-usmev.cz), na Facebooku a YouTube.

Cimbálová muzika Úsměv se ve svém repertoáru zaměřuje na různé regiony Moravy a Slovenska. V součinnosti s Moravským folklorním souborem Ševčík se pak zaměřuje zejména na tance, písně a zvykoslovná pásma z celého regionu Valašska s důrazem na jeho jižní část (oblast Valašského Kloboucka či Lužné u Vsetína). Ve svých počátcích pod vedením Evy Prauseové se muzika věnovala rovněž folklóru Opavského Slezska.

Jako jedna z mála dětských muzik založených při ZUŠ v Ostravě vydržel Úsměv fungovat i po opuštění hudebního zázemí školy. Primáš, zpěvák a současný umělecký vedoucí Martin Zálesný, houslistka Marta Kolouchová, violový kontráš Ondřej Kolouch a cimbalistka Barbara Lišková spolu hrají od dětských let. Dalšími členy jsou houslistky Dominika Carbolová a Pavla Vochvánová, klarinetista a flétnista Ondřej Portužák, violistka Markéta Klimánková, violoncellisté Tomáš Majliš a Hana Šlimarová a kontrabasista František Chamrád.

V současné době kapela dále rozšiřuje svůj repertoár a nabízí možnost spolupráce dalším muzikantům, kteří mají zájem o lidovou hudbu (Zálesný, 2019).

### 3.7 Cimbálová muzika Vojtek

Cimbálová muzika Vojtek byla založena v roce 1996 jako přirozený nástupce původní dětské cimbálové muziky Lipečka a později Zbujan, na jejichž základech staví dodnes. Folklorní matador MUDr. Čestmír Ramík v prvopočátku výchovy všech zakládajících členů kapely (v muzikách Lipečka a Zbujan) dbal na přirozený projev každého muzikanta a tento stavěl na jasných folklorních kořenech a základech. Vojtek založili Lukáš Velký, Radomír Velký, Martin Bartusek a Milan Popek. Později se přidali další hudebníci, o nichž bude psáno konkrétněji níže.

Cimbálová muzika Vojtek zkoušela po téměř celou dobu své existence v Domově dětí a mládeže Korunka v Ostravě. Zajímavostí jsou mimořádné zkoušky (které s přibývajícím věkem členů nabírají intenzitě) v domácnostech členů (Hukvaldy, Kozlovice, Lhotka, Frenštát pod Radhoštěm či Ostrava). V poslední době se kapela přesunula do ZUŠ Frýdek – Místek, kde má dostatečné nástrojové zázemí a klid pro tvůrčí práci.

Oblasti, kterými se kapela při zpracovávání hudebního folkloru vždy zabývala a stále zabývá, má striktně určené. Jedná se o region horského Lašska s přesahem do slovenských Kysuc a Hřavy, následně pak oblast z vršků do doliny zpátky do dolního Lašska kolem řek Morávky, Ondřejnice a Ostravice. Dále muzika zpracovává lidovou hudbu Těšínského Slezska, Valašska, Dolňácka a Hornácka. Repertoárové přesahy do sousedních zemí jsou pak důsledkem návštěv všemožných folklorních festivalů, například na Slovensku (Detva, Východná, Terchová) nebo v Polsku (Zakopané).

Po celou dobu účinkování se ansámbl na ostravské scéně etabloval jako zkušený doprovodný muzikantský celek pro mnohé taneční soubory. Nejdůležitějším tanečním tělesem, se kterým Vojtek stále aktivně spolupracuje, je folklorní soubor Gruník z Ostravice. Mezi další v minulosti patřily soubory Bebek z Proskovic, Pilky ze Lhotky pod Ondřejníkem, Hlubina z Ostravy či Olza z Českého Těšína. Drtivá většina koncertních úspěchů kapely je spojena s folklorními festivaly nejen v tuzemsku (např. Strážnice, ostravský Folklor bez hranic, Strakonice, Sochovy slavnosti ve Lhotce), ale i v zahraničí (Francie, Polsko, Slovensko, Německo, Anglie, Korea). Do roku 2010 pravidelně Vojtek doprovázel semifinále a finále dětské soutěže Zpěváček v Ostravě a ve Velkých Losínách. V rámci soutěže bylo Českým rozhlasem v Ostravě pořízeno nemálo snímků, které jsou uchovány v místním archivu. Vojtek také účinkoval v rozhlasovém pořadu Jana Rokyty „Zpěvem k srdci“ nebo v relacích České a Slovenské televize.



Muzika nahrála v roce 2008 prozatím jediné své CD s názvem „Hrátky s Vojtkem“. Pod režijním dohledem Jana Rokyty staršího a za přispění zkušeného zvukového mistra Jaromíra Výrky vzniklo album obsahující úpravy lidových písní z horského Lašska a Kysuc.

Zajímavostí je, že kapela se na rozdíl od jiných podobných těles rozhodla neprezentovat se v současné době prostřednictvím internetu. Internetové stránky nějakou dobu provozovala, ale po dohodě všech členů byly zrušeny.

Cimbálová muzika Vojtek působí na ostravské folklorní scéně již více než 22 let. Za tu dobu se v kapele vyprofilovalo několik výrazných muzikantských osobností. Na prvním místě je třeba zmínit uměleckého vedoucího a historicky jediného primáše kapely Lukáše Velkého, který má na svědomí výběr folklorního materiálu, jenž ansámbl zpracovává. V této práci mu vždy byl velkým pomocníkem kontrabasista a cimbalista Dušan Strakoš, významně se podílející též na vzniku jediného CD kapely. Virtuózní cimbalista Daniel Skála dnes působí ve Vojtku již jen okrajově, častější participaci na folklorních aktivitách mu nedovoluje jeho umělecká činnost na poli hudby vážné. Je pedagogem na Janáčkově konzervatoři v Ostravě a na Ostravské univerzitě, dirigentem a skladatelem soudobé vážné hudby. Ve Vojtku působil nejen jako instrumentalista, ale též jako autor mnoha úprav a stylizací lidové hudby.

Základní aktuální muzikantskou sestavu Vojtku kromě výše jmenovaných dále tvoří houslista Ondřej Eliáš, houslista a violový kontráš Přemysl Verlík, kontrabasista Martin Bartusek a akordeonista Zdeněk Tlach. Kapelou v minulosti prošli a občas si s ní ještě zahrají houslista Václav Nevrlý, klarinetista Pavel Béréš, violový kontráš Radomír Velký a kontráška Eliška Smetková (rozená Mikesková).

Výsledný zvuk a repertoár muziky Vojtek je slovy primáše Lukáše Velkého „produktem tu tiché, tu hlasitější dohody“. A tak se zde můžeme setkat se souzvuky, které vznikají křížením dvou, tří dobrých úmyslů, ubírající se třemi různými směry. V tom – a právě v tom – tkví markantní podobnost s muzikou Martina Krkošky z Oščadnice, s kapelou vrbeckého Jožky Kubíka či se zápisy hry hudecké muziky Jiřího Košelky z valašského Popova. Muzika je postavena starodávným stylem, její princip je založen na nápěvu, muzikanti se spolu domlouvají na patřičných harmonických funkcích (čili „akordech“), notové záznamy jsou schematické a používají se spoře, spíše jako obecné vodítko. Princip „surovo drevo“ je vštěpen do většiny členů kapely ještě z doby „zbujanovské“ (Velký, 2018).

### 3.8 Ensemble Flair

Ambiciózním a poměrně novým uskupením na ostravské hudební scéně je Ensemble Flair, který vznikl na podzim roku 2014 jako projekt Jana Rokyty mladšího (dále pouze Jana Rokyty). Jeho záměrem bylo postavit těleso, které uchopí folklorní hudební materiál po stránce obsahové i formální inovativním a neotřelým způsobem. Vznikl tak nadžánrový ansámbl spojující při interpretaci Rokytových úprav ve svém projevu hudbu lidovou s hudbou vážnou, přičemž výchozím stavebním kamenem je například tvorba Leoše Janáčka a Bély Bartoka a muzikantský odkaz karpatských hudeců či bukurešťských Romů.

Zatímco hudební řečí se Ensemble Flair od ostatních ostravských folklorních uskupení znatelně liší, nástrojovým obsazením je naopak poměrně tradiční. Zakladatel a umělecký vedoucí tělesa Jan Rokyta tu hraje na cimbál, někdy i na jiné (zejména dechové) nástroje. Vzhledem ke specifickému charakteru projektu a vysokým nárokům na muzikalitu a technickou vyspělost jednotlivých hráčů si k sobě vybral instrumentalisty, kteří sice vycházejí z lidové tradice (všichni se věnují folklóru od dětství), ale zároveň se jim dostalo klasického hudebního vzdělání na konzervatořích, případně vysokých školách. Tato východiska se snoubí v primáši Petru Valovi, kontrabasistovi Lukáši Švajdovi i violistovi Jiřím Pospěchovi, stejně tak v na postu klarinetisty zpočátku působícím Igoru Františákovi, jehož však zanedlouho nahrazuje Jiří Pivovaráček. Vokální tvář ansámblu ztělesňuje velmi talentovaná zpěvačka Klára Blažková, charakteristická svým sytým barevným ténbrem a širokým tónovým rozsahem.

Ensemble Flair je projekt poměrně mladý, muzikanti v něm spojení jsou ale osobnosti, které si na hudební scéně již dříve získaly nemalou prestiž, a tak o „pracovní“ úspěchy nemají nouzi. Jelikož Jan Rokyta je externím pracovníkem Českého rozhlasu v Ostravě, logickým prvním krokem kapely bylo živé vystoupení v jeho rozhlasovém cyklu „Zpěvem k srdci“. Následně ansámbl získává za hudební zpracování písně „Ej, láske, láske“ z odkazu Leoše Janáčka první místo v mezinárodně uznávané rozhlasové soutěži „Grand Prix Svetožara Stračinu 2015“ a natáčí své první CD „Od pramenů k moři“. Ještě v roce 2015 účinkuje Flair v TV Noe v pořadu Magdaleny Múčkové „U nás“. V roce 2016 se pak velkou měrou podílí na profilovém CD „V klíně rodných hor“ své zpěvačky Kláry Blažkové. Buď jednotliví členové, nebo celý Ensemble Flair se od roku 2015 pravidelně účastní Mezinárodního hudebního festivalu Musica Pura v Ostravě. Zde je třeba vypíchnout v roce 2016 uskutečněný koncert „Písňové studánky Leoše Janáčka“ – v jeho programu Ensemble Flair spojil své síly se světově

známou sopranistkou Martinou Jankovou a klavíristou Ivo Kahánkem při nadžánrové interpretaci moravské lidové poezie (Švajda, 2018).

Interpretačně nejvýraznější individualitu Ensemble Flair by bylo v tak kompaktním a sehraném tělese těžké vybírat. Větší pozornost si však jistě zaslouží osobnost Jana Rokyty, ať už proto, že se jedná o umělce nejzkušenějšího a vzhledem k délce umělecké kariéry i úspěchy nejvíce ověřeného, nebo proto, že je srdcem, duší i mozkiem celého projektu – skládá a upravuje hudbu, vede zkoušky s jasnou vizí o výsledné podobě interpretace jednotlivých skladeb, organizuje koncerty, ba i festivaly jichž se muzika účastní, stará se spolu s Klárou Blažkovou o propagaci.

Bohatá muzikantská minulost a dlouholetá interpretační i skladatelská praxe Jana Rokyty jsou pro Flair zásadní. Svou hudební dráhu zahájil v ostravské cimbálové muzice Technik, kterou vedl jeho otec Jan Rokyta starší (podrobněji viz kapitola 2.2). V letech 1988 – 1992 byl zároveň hostujícím cimbalistou v Brněnském rozhlasovém orchestru lidových nástrojů a Orchestru ľudových nástrojov rádia Bratislava. Spolupracoval s věhlasnými interprety moravského a slovenského folklóru, jakými byli Jarmila Šuláková, Darina Laščiaková, Jindřich Hovorka, Miroslav Dudík, Štefan Molota a další. Mimo folklór se věnoval také soudobé vážné hudbě v bratislavském rozhlasu i později v Nizozemí, kam se přestěhoval a kde po dlouhou dobu žil. V Amsterdamu získal obrovské zkušenosti v oblasti světového folklóru po dobu svého působení v Mezinárodním folklorním divadle. V letech 1995 – 2002 zde účinkuje jako instrumentální sólista, v sezoně 2007/2008 dokonce plní funkci hudebního ředitele tělesa. V Nizozemí a po návratu do vlasti i zde Jan Rokyta koncertuje a nahrává rovněž se svou manželkou nizozemského původu Liselotte Rokyta, přední evropskou hráčkou na Panovu flétnu. V současnosti je Jan Rokyta externím redaktorem Českého rozhlasu, pro který v Ostravě realizuje folklorní pořady „Zazpívejte si s námi“, „Píseň domova“ a „Zpěvem k srdci“, dále je předsedou poroty soutěže v dětském lidovém zpěvu „Zpěváček“ a v neposlední řadě je uměleckým ředitelem Mezinárodního hudebního festivalu Musica Pura konaného od roku 2015 každoročně v Ostravě (Rokyta, 2018).

Ve skladatelské a upravovatelské tvorbě Jana Rokyty je patrná preciznost, harmonická vyváženost a cit pro přirozeně působící spojení žánrů. V jeho skladbách žije v symbióze evropský folklór s artificální hudbou, a tím vzniká zcela originální hudební projev. Vrcholným ztělesněním tohoto projevu a autorské práce Jana Rokyty je v současnosti právě Ensemble Flair.

### 3.9 Folklorní klub Fogáš

Folklorní klub Fogáš vznikl na podzim roku 2010 v Ostravě původně jako ryze taneční těleso zaměřené na vybrané slovenské regiony. U jeho zrodu stál (spolu se Zdeňkem Cviklem, Lucií Kaminskou a Kristýnou Valíčkovou) Ivan Capulič, který ansámbl pojmenoval podle tanečního prvku z východního Slovenska, odkud sám pochází. Po několika úspěšných akcích se členská základna začala rozrůstat a tanečníci k sobě přizvali hudebníky, čímž dali podnět ke vzniku souborové hudecké, posléze cimbálové muziky, jež se zformovala v průběhu roku 2011. Nejmladším uskupením v rámci Folklorního klubu Fogáš je jeho pěvecká složka vzniknuvší v roce 2017. Zpěvačky obohacují program souboru o sólové výstupy za doprovodu Cimbálové muziky Fogáš, ale i o interpretaci hudebních úprav „a capella“. Celé těleso pravidelně zkouší v prostorách organizace Tělovýchovné jednoty Sokol v Ostravě – Porubě.

Během téměř deseti let své existence vystupoval Fogáš na řadě významných akcí a folklorních festivalů v České republice a na Slovensku, na jehož folklor se specializuje. Mezi nejvýznamnější patří například pravidelné účinkování na festivalu Jánošíkův Dukát v Rožnově pod Radhoštěm, několikerá účast na multižánrovém hudebním festivalu Třebovický Koláč v Ostravě nebo vystoupení na proslulých festivalech Východná a Detva na Slovensku. V roce 2015 oslavil Fogáš pětileté výročí svého založení koncertem s názvem „Päť rôčkov máme“. Z této akce, uskutečněné v ostravském domě kultury Akord, vzešla také stejnojmenná oficiální DVD nahrávka, kterou se soubor prezentuje. Video z některých dalších vystoupení pak nalezneme na YouTube kanálu „Fk Fokáš“, informace o souboru jsou k dispozici na jeho internetových stránkách [www.fogas.cz](http://www.fogas.cz).

Folklorní klub Fogáš vymezuje zřetelně ve své struktuře tři umělecké složky – taneční, instrumentální a vokální. Hlavou celého souboru a zároveň uměleckým vedoucím taneční sekce je již zmíněný zakladatel Ivan Capulič, působící zde rovněž jako aktivní tanečník, choreograf či dramaturg (dříve tanečník Folklórneho súboru Zemplín z obce Michalovce na Slovensku). Významnou osobností taneční složky je rovněž spoluzakladatelka, choreografka a etnografka Lucie Kaminská, rozená Kapustková (dříve působící například v profesionálním folklorním tělese „Vojenský umělecký soubor Ondráš“ v Brně).

Cimbálová muzika Fogáš, kterou v počátcích vedl kontrabasista Jindřich Schwarz (též autor mnoha hudebních úprav k tanečním pásmům i samostatným kapelovým koncertním čísly), prošla v průběhu let různými personálními obměnami. V současné době je jejím uměleckým vedoucím a primášem Jaroslav Podžorski (od roku 2012). Dalšími instrumentalisty

jsou cimbalistka Tereza Pobucká, houslista Ondřej Vrzal, houslistka Romana Pabjanová, kontráši Jan Foltýn a Ondřej Baron a kontrabasista Marek Pabjan. Muzika vystupuje v rámci koncertů souboru jako hudební doprovod tanečních pásem, ale také samostatně či jako doprovod pěvecké složky.

Pěveckou složku Folklorního klubu Fogáš založila a umělecky ji vede cimbalistka a zpěvačka Tereza Pobucká. Výběr repertoáru a jazykovou korekturu nářečních textů má na starost Lucie Kaminská. Vedle ženského pěveckého sboru je součástí vokální sekce souboru též mužský sólista nezaměnitelného tónu Robert Bartoš.

Ve Folklorním klubu Fogáš se v Ostravě sešli lidé s kořeny v různých oblastech Slovenska, Moravy i Slezska, lidé s bohatou minulostí a předchozí průpravou v různých amatérských i profesionálních folklorních tělesech. A právě tím je determinována širší repertoár celého ansámblu. Jeho těžiště můžeme hledat ve slovenských regionech Zemplín, Šariš, Spiš, Podpolaní a Horehroní, soubor se však nevyhýbá ani dalším slovenským oblastem, zpracovává i folklór moravský a občas zabrousí i k interpretaci písní a tanců maďarských, rumunských či romských.

V charakteru tanečního repertoáru a způsobu stylizace jednotlivých lidových tanců Fogáše se odráží rukopis zkušených členů s bohatou folklorní minulostí opřený o studium etnografie. Tanečníky i hudebníky souboru však spojuje při jejich práci především láska a úcta k tradicím našich předků a radost z prezentace osobitých úprav lidových písní a nápaditých choreografií lidových tanců (Capulič, 2018).

### 3.10 Folklorní soubor Morava

Po zastavení činnosti Moravského folklorního souboru (dříve Souboru Ladislava Ševčíka; podrobněji viz kapitola 3.15) v roce 1997 vznikly v Ostravě dva nové soubory, které přímo navazovaly na činnost původního ansámblu, jehož historie sahala až do 50. let 20. století. Obě tělesa jsou na ostravské scéně aktivní dodnes. Jedná se o „Ševčík – Moravský folklorní soubor“ a „Folklorní soubor Morava“, jemuž je věnována tato kapitola.

Dnešní Folklorní soubor Morava započal svou činnost v roce 1999 pod uměleckým vedením choreografky, tanečnice a zpěvačky Hany Herberkové, která měla bohaté zkušenosti již z dřívějšího působení v Moravském folklorním souboru, kde zastávala funkci umělecké vedoucí již od roku 1984. Od roku 1986 zde působil jako organizační vedoucí její manžel, tanečník Vladimír Herberk. I on posléze zúročil své zkušenosti a pomáhal externě v organizační činnosti také nově ustavenému souboru.

Folklorní soubor Morava již od svého založení zpracovává lidovou hudbu a tance Valašska (s důrazem na jeho jižní podoblasti). V repertoáru má různé choreografické úpravy tanců (figurální tance, valašské točené, mateníky, stará uherská, valaský, starodávny či temperamentní čardáše). V roce 2009 ansámbl rozšiřuje oblast svého zájmu o folklor lašský. Hudební doprovod zajišťuje taneční složce cimbálová muzika Iršava (viz kapitola 3.2).

Díky schopnému manažerskému vedení Vladimíra Herberka zažil již Moravský folklorní soubor v 90. letech minulého století éru četných atraktivních zahraničních zájezdů a vystoupení (Dánsko, Francie, Polsko, Japonsko, Kanada, Belgie, Rumunsko, Portugalsko). Na tuto práci navázal V. Herberk i se souborem Morava, který na počátku nového tisíciletí prosadil na festival na Sardinii, kde tanečnice doprovázela v rámci příležitostné spolupráce ostravská cimbálová muzika Friš, a pak do Itálie za doprovodu hostující kapely Graj. Ansámbl samozřejmě vystoupil také na mnoha tuzemských folklorních festivalech, obecních slavnostech nebo na jiných kulturních akcích. Krom toho každý rok v únoru jeho členové organizují Valašský bál v Ostravě a v červnu Pálení svatojánských ohňů u turistické chaty Švarná Hanka v Beskydech. Morava se stejně jako většina podobných těles prezentuje i v prostoru internetu. Spravuje vlastní webové stránky fsmorava.wz.cz a facebookový profil (Herberková, 2019).

Folklorní soubor Morava patří mezi taneční tělesa tradičního střihu, navazující na choreografické pojetí folklóru příznačné pro druhou polovinu 20. století, charakteristické tvorbou komponovaných hudebně tanečních pásem s vysokou mírou stylizace.

### 3.11 Folklorní soubor Šmykňa

Folklorní soubor Šmykňa založili na přelomu let 1989 a 1990 Jiří a Eva Machačovi spolu s Martinem Pavliskou. Ve stejné době (1990) vznikla i muzika, která byla v počátcích jen tříčlenná. Během pěti měsíců se podařilo vytvořit celosouborový program a taneční skupina spolu s kapelou jej předvedla na prvním koncertě. Nejdříve zkoušela taneční i hudební sekce souboru v soukromí domova manželů Machačových, ale když se členská základna více rozrostla, našel soubor zázemí ve Středisku volného času v Ostravě – Zábřehu (tehdy dům dětí a mládeže), kde funguje dodnes.

Za dosavadní dobu své existence vystupoval soubor Šmykňa opakovaně na řadě významných tuzemských mezinárodních folklorních festivalů (Strážnice, Dolní Lomná, Rožnov pod Radhoštěm, Liptál, Praha, Tuchlovice, Gorolski Swieto v Jablunkově), ale i na festivalech v zahraničí (Německo, Itálie, Polsko, Turecko, Belgie, Slovensko, Francie). Dále absolvoval nespočet vystoupení v rámci lokálních městských festivalů v České republice i v jiných zemích Evropy. Mimoto měli možnost seznámit se s produkcí souboru i diváci a posluchači Českého rozhlasu v Ostravě, České televize a Televize Noe. V Radiu Proglas se muzika souboru Šmykňa se souborovým ženským pěveckým sborem stala vítězem folklorní hitparády. Mezi další úspěchy ansámblu patří koncertní spolupráce s významnými slovenskými folklorními tělesy (Folklórny súbor Železiar z Košic nebo Slovenský ľudový umelecký kolektív z Bratislavy), ale i s Vojenským uměleckým souborem Ondráš z Brna. V posledních letech Šmykňa účinkovala též v programu multižánrového mezinárodního hudebního festivalu Colours of Ostrava.

Folklorní soubor Šmykňa je velmi aktivní v internetovém prostoru. Spravuje vlastní webové stránky [www.smykna.cz](http://www.smykna.cz), prezentuje se na YouTube i na Facebooku. Bezesporu pozoruhodná je však jeho rozsáhlá činnost nahrávací. V roce 1998 natočil ansámbl své první CD s názvem „Hraju v karčme, hraju“, které obsahovalo lidové písně z různých regionů Slovenska. Na druhém CD „Kebi si ty chcela“ z roku 2001 dominuje repertoár oblasti středního Gemeru. Roku 2002 natočila Šmykňa CD se slovenskými koledami a vánočními písněmi pod názvem „A navašim stoľe“. Následuje album písní horního Gemeru „Dobre je tim ženám“ z roku 2008 a zatím poslední řadové CD „A za našim humnom“ s písněmi ze Šariše, Zemplína a Spiše, vydané roku 2015. Kromě těchto řadových alb natočili hudebníci Šmykně v posledních osmi letech ještě tři další CD („Pod zielonym stromym“, „W tej naszej dzidzinie“, „Na co

dziyń/Na Świynta!“) ve spolupráci s pěveckým sdružením Chórek z Horní Suché. Na všech těchto nosičích jsou zachyceny písně z oblasti Těšínského Slezska.

Jak vyplývá z bohaté diskografie souboru, tkví v centru zájmu jeho členů především lidové písně a tance ze všech možných oblastí Slovenska. Sám soubor se prezentuje jako první folklorní zástupce národnostní menšiny Slováků na severní Moravě po rozdělení Československa. V repertoáru souboru najdeme propracované hudební i taneční stylizace všech důležitých slovenských oblastí (Terchová, Liptov, Myjava, Horehron, Gemer, Podpoľanie, Spiš, Šariš, Zemplín, Abov), které jsou interpretovány na vysoké pohybové i instrumentální úrovni. Soubor se také věnuje folkloru maďarskému a romskému, okrajověji pak slezskému (viz spolupráce se sborem Chórek).

Hlavou celého souboru, dlouholetým uměleckým vedoucím a primášem, autorem hudebních úprav, organizátorem a někdy též kontrabasistou je zakladatel Šmykně Jiří Machač. Ansámbl od jeho vzniku vede se svou ženou, tanečnicí a vedoucí taneční složky Evou Macháčovou. Velmi výraznými muzikantskými osobnostmi se v posledních letech jeví jejich dva synové, kteří po svých rodičích zdělili velké hudební nadání, jež přetavili ve virtuózní hru na své hudební nástroje. Starší syn Adam Machač je vynikajícím houslistou, primášem, upravovatelem, mladší Jiří Machač výborným cimbalistou, choreografem a rovněž autorem hudebních úprav. V cimbálové muzice, jejíž složení se v průběhu dlouhé historie souboru pochopitelně měnilo, v současnosti působí též violový kontráš Boris Novotný, houslista Václav Kolek, klarinetista Martin Beck a kontrabasista David Kupka. Jednotliví hudebníci i tanečníci souboru se také věnují sólovému nebo sborovému zpěvu, výraznou sólistkou je v současnosti Veronika Macháčová. Taneční složka souboru, která vždy dosahovala vysoké interpretační úrovně, vzhledem k fyzicky a technicky náročnému pojetí folklóru prošla generačními personálními obměnami. Z vynikajících tanečních sólistů dob minulých jmenujme alespoň Vlastimila Gonsiora, Libora Uhra, Davida Krhuta nebo Daniela Huttera. Výraznými tanečnicemi v současné době jsou například Eva Kovalíková nebo Miroslav Puczok.

Šmykňa patří mezi folklorní soubory s jedinečným a charakteristickým tanečním i hudebním projevem. Typická je snaha jejích členů o vysokou uměleckou úroveň koncertních programů a tanečních vystoupení. Svým přístupem k problematice slovenského folklóru je známá nejen v České republice, ale hlavně na Slovensku, kde je vysoce oceňovaná za svoji činnost a popularizaci některých regionů (Abov, Gemer). Za dobu své existence získala řadu příznivců a fanoušků, kteří jsou hmatatelným důkazem kvalit tělesa (Machač, 2018).



### 3.12 Národopisný soubor Odra

Národopisný soubor Odra byl založen na podzim roku 1983. Uměleckou vedoucí taneční složky i hlavou celého souboru je od jeho vzniku dodnes choreografka a zpěvačka Anna Buroňová, mj. členka legendárního pěveckého kvarteta sester Žabkových, jehož vícehlasým pojetím slezských písní se inspirovalo ženské pěvecké těleso vzniknuvší v Odře roku 2000. V kolektivu po většinu doby jeho existence působila i cimbálová muzika. V jejím uměleckém vedení se v minulosti vystřídali Václav Stuchlý, Petr Ptošek, Václav Hlosta či Miroslav Buroň, jako primáši ji řídili Petr Ptošek, Hana Kuchyňová, Barbora Kachlová, Miroslav Kyjonka, Ladislav Kaleja a Jan Osoba, některé úpravy jí poskytli krom jmenovaných uměleckých vedoucích také Petr Kolár či Zdeněk Ondrášek. Odra není původně ostravským ansámblem, jelikož prvních deset let působila při Závodním klubu Železáren a drátoven Bohumín. Od 1. 1. 1994 do současnosti však již pracuje při Tělocvičné jednotě Sokol v Ostravě-Vítkovicích. Zde se těleso rozrostlo o seniorskou skupinu „Vítkovští sokoli“ (2006) a o dětskou sekci „Malá Odra“ pod vedením Aleny Buroňové a Petra Buroně.

V pětatřicetileté historii souboru nalezneme mnoho úspěšných vystoupení a kulturních aktivit. Ansámbl účinkoval na festivalech v Praze, Slatiňanech, Rožnově, Frenštátě pod Radhoštěm, Strážnici, Petrově, Ostravě, pravidelně se účastní Slezských dnů v Dolní Lomné. Krom toho vycestoval na zahraniční festivaly do Německa, Rumunska, Chorvatska, Dánska, Anglie, Portugalska, Švýcarska, Finska, Rakouska a Polska. Jedinečným počinem byla jeho prezentace na Vsesokolských sletech v Praze (2000, 2006, 2012). V devadesátých letech se ansámbl podílel na nahrávání vzdělávacích videí pro Národní ústav lidové kultury ve Strážnici (10. díl série „Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska“ zaměřený na slezský folklór). Několikrát se také objevil na televizních obrazovkách. V roce 2004 ženská pěvecká skupina Odry získala na mezinárodní soutěži „Zlatý klas“ v Polsku podruhé během dvou let 1. místo v kategorii zpěvu „a capella“ za písně zpívané v lidovém trojhlasu a vystoupila v polské televizi v Katovicích. Roku 2008 se soubor objevil v dokumentu „Vítkovští Sokoli“, uvedeném v rámci cyklu pořadů „Folklorika“ z tvorby brněnského studia České televize. V roce 2014 účinkovala Odra na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici v pořadu Kateřiny Macečkové „Poklady z malované truhly“, který odvysílala Televize Noe. V roce 2016 se Odra ocitá znovu v hledáčku brněnské Folkloriky a vzniká dokument s názvem „Slezská beseda“.

Národopisný soubor Odra jako celek v současnosti nedisponuje vlastními internetovými stránkami ani není aktivní na sociálních sítích, na internetu tak nalezneme pouze web jeho dětské složky Malá Odra ([mala-odra.webnode.cz](http://mala-odra.webnode.cz)).

Odra se zaměřuje především na interpretaci lidových písní a tanců z oblasti Těšínského Slezska, v repertoáru má ale i tance z Opavského Slezska a Lašska. Při tvorbě hudebně tanečních pásem souborové upravitelky a choreografky čerpaly především ze sběrů Hany Podešvové, Zdenky Jelínkové a Václava Stuchlého, ale využívaly i zápisů otištěných v časopisu Radostná země. Ansámbl vystupuje v krojích rekonstruovaných Jiřinou Královou z Českého Těšína.

Členové Národopisného souboru Odra se snaží udržovat původní folklorní projev, zachovávat lidové tradice (vynášení Mařeny, vití věnce pro nevěstu, čepení nevěsty, stavění máje apod.) a ctít charakter v regionu užívaného nářečí. Kolektiv zahrnuje široké spektrum tanečníků a zpěváků od dětí až po seniory, v současné době se však potýká s generační obměnou, takže aktuální členská základna celého ansámblu je pouze 30 osob. Souborová kapela navíc před pěti lety pozastavila činnost, proto těleso aktuálně externě spolupracuje s Cimbálovou muzikou Základní umělecké školy Vladislava Vančury z Háje ve Slezsku vedenou Pavlem Vašíčkem (Buroňová, 2018).

### 3.13 Slezský soubor Heleny Salichové

Slezský soubor Heleny Salichové (SSHS) byl založen v roce 1977 etnografkou Hanou Podešvovou a učitelkou Annou Buroňovou původně jako taneční těleso pod názvem Satina při Domu kultury Ostravsko-karvinských dolů v Ostravě-Porubě. O rok později vznikla při souboru cimbálová muzika, a to zásluhou Jaromíra Dadáka, který ji následně vedl a byl autorem všech hudebních úprav. Od roku 1982 nese ansámbl ve svém názvu jméno akademické malířky Heleny Salichové. Rodačka z Kyjovic žila v Polance nad Odrou a zasloužila se o uchování mnoha písní, lidových pohádek, krojů, ornamentů, zvyklostí a tradic opavského Slezska. Z jejích písňových zápisů je z velké části vytvořena hudební část souborového repertoáru. Dalšími zdroji jsou písňové sbírky z odkazu Františka Sušila, Františka Myslivce a Jana Vyhlídala nebo publikované a rukopisné sběry Hany Podešvové. Od roku 1996 dodnes soubor zkouší v areálu Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

Za více než 40 let své existence SSHS absolvoval mnoho vystoupení na domácí i zahraniční scéně. Na tuzemských folklorních festivalech jej mohli zhlédnout diváci ve Strážnici, Tuchlovicích, Karlových Varech, Liptále, Velké Bystřici, Bystřici pod Hostýnem, Dolní Lomné, Jablunkově a v neposlední řadě mnohokrát v Ostravě. V rámci zahraničních cest se ansámbl prezentoval na festivalech ve Francii, v Německu, v Polsku, na Ukrajině či na Slovensku. „Salichovci“ však festivaly a folklorní akce nejen navštěvují, ale i organizují. Od roku 1996 pořádají pravidelně v plesové sezóně Slezský bál, od roku 1999 každoročně o „smrtné“ neděli v Pustkovci udržují lidový obyčej „vynášení Mařeny“. Jejich stěžejním a organizačně nejnáročnějším projektem je pak multižánrový festival Třebovický koláč, uskutečňovaný od roku 2004 vždy na podzim v Třebovicích v Ostravě. Mediálním partnerem souboru, zejména u příležitosti konání této akce, je Televize Noe.

Slezský soubor Heleny Salichové má pro svou prezentaci zřízeny webové stránky [www.sshs.cz](http://www.sshs.cz) či facebookový profil. Videoukázky z některých jeho vystoupení nalezneme i na YouTube. Zvláštní internetové stránky jsou pak věnovány festivalu Třebovický koláč ([www.trebovickykolac.com](http://www.trebovickykolac.com)), jenž během let vyrostl v prestižní a uznávanou hudební akci.

SSHS vydal též jedno hudební album. Obsah CD s názvem „Za našima humny“ odpovídá zaměření tělesa. Najdeme na něm nahrávky písní z oblasti opavského Slezska, jejímž tanečnímu a hudebnímu folkloru se soubor výhradně věnuje. Hudební úpravy z dílny Jaromíra Dadáka v podání zpěváků a cimbálové muziky obohacují už tak velmi pestrý repertoár taneční složky ansámblu. Mezi tanečními čísly dominují „klenotnicové“ choreografie, jejichž

autorkou je zakladatelka Hana Podešvová. Ve svých dvou čtyřdílných cyklech zachytila vývoj „tańce“ a polky na Opavsku (Čtyři podoby Tańca, Polka jede). Dalšími stěžejními čísly jsou choreografie oživující ve stylizované podobě vesnický folklor, výroční obyčeje a lidové zvyky (Koledy opavského Slezska, Vítání jara, Cepový, Chlopsky, Klobukovy, Ševčíčka, V oboře).

Během čtyř desetiletí prošla SSHS celá řada výrazných folkloristů. Z osobností historie ansámblu bychom krom těch nejzásadnějších výše zmíněných neměli opomenout uvést také primáše Antonína Bílka, primášky Evu Prausovou a Naděždu Chalcařovou, choreografku Věru Bílkovou, organizačního vedoucího Františka Páleníčka, choreografa Aleše Polzera, tanečnici Evu Polzerovou, zpěvačky Irenu Perůtkovou a Annu Pohořálkovou (rozenou Ramíkovou) či vedoucího dětské sekce Rostislava Směju.

Předními osobnostmi současného SSHS jsou umělecká vedoucí a choreografka Šárka Vojtkuláková (rozená Rychtarová), vedoucí dospělého souboru a tanečník Lubor Kučera, vedoucí dětského souboru, choreografka a tanečnice Silvie Smějová (rozená Parmová), choreografka, zpěvačka a tanečnice Alena Blahová (rozená Mlejnková), zpěvák Libor Cenek, primáška Valerie Kubíková, autor dvou nových choreografií René Vojtovič a ředitel festivalu Třebovický koláč Tomáš Vojtkulák.

Slezský soubor Heleny Salichové zpracovává vesnický hudební a taneční folklor oblasti, která obklopuje Ostravu na západě od Studénky až ke státní hranici s Polskem a dále na severu podél hranice až po Bohumín, kde východní okraj regionu odtud směrem na jih tvoří levý břeh řeky Odry. Specifickým znakem souboru jsou svým charakterem nezaměnitelné Dadákovy hudební úpravy slezských lidových písní. Za celou dobu své existence dával soubor příležitost mnoha dětem, mladým lidem, ale i dospělým nejen naplnit svůj volný čas, ale také poznat krásu a bohatství lidové kultury opavského Slezska (Vojtkuláková, 2019).

### 3.14 Soubor lidových písní a tanců Hlubina

Soubor lidových písní a tanců Hlubina (dále SLPT Hlubina) je dnes nejstarším stále aktivním tělesem ostravské folklorní scény a zachycení jeho dvaasedmdesátileté historie by jistě vydalo na rozsáhlou samostatnou publikaci, tento profil tak obsahuje pouze stěžejní fakta.

SLPT Hlubina založila v Ostravě roku 1947 taneční pedagožka, choreografka a umělecká vedoucí Zdena Kyselá (tehdy Zápalová) původně jako dívčí taneční skupinu, která se věnovala slezskému folkloru. Díky příchodu mladých horníků se tato skupina během krátké doby rozrostla v těleso, které přijalo název Soubor písní a tanců Hlubina (dle svého zřizovatele). Ansámbl rozvíjel svou činnost do roku 1990 při Závodním klubu Dolu Hlubina, po jeho zániku si však musel najít nové zázemí. Po vystřídání několika míst se nakonec usadil ve Středisku volného času Korunka v Ostravě-Mariánských Horách, kde působí posledních více než 25 let (od roku 1993 jako samostatný právní subjekt ve formě občanského sdružení, respektive zapsaného spolku).

SLPT Hlubina ve své obsáhlé historii vystoupil na téměř všech prestižních folklorních festivalech v Československu, později v České republice (např. Rožnovské slavnosti, Slezské dny v Dolní Lomné, Třebovický koláč v Ostravě, Národopisné slavnosti v Praze, Mezinárodní folklorní festival ve Frýdku-Místku, Pardubicích a Hradci Králové, Karlových Varech aj.). Pravidelně byl oceňován v rámci různých soutěží lidové tvořivosti (např. zlatá medaile za choreografii Ruská polka na celostátní soutěži v Brně roku 1953), účastnil se národních přehlídek folklorních souborů (Kroměříž, Třinec, Poprad, Košice aj.). Mnohokrát účinkoval na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici (v roce 1961 zde získal 1. cenu v kategorii tanečních souborů, v roce 1964 1. a 3. cenu za tance čardáš a starodávny; taneční pár manželů Röbelových byl v roce 1985 oceněn titulem laureátů festivalu za mimořádnou úroveň interpretace lidového tance, stejné ocenění získal taneční pár Radana Pavlasová a Martin Maceček v roce 2005). Soubor se pravidelně účastní celostátních přehlídek nových choreografií v Novém Bydžově a v Jihlavě, dále také Vsesokolských sletů v Praze (2000, 2006, 2012, 2018). K výrazným úspěchům patří účinkování na koncertech Janáčkova hudebního Lašska na Hukvaldech, kde SLPT Hlubina několikrát uvedl „Lašské tance“ v choreografii Zdeny Kyselé za hudebního doprovodu Janáčkovy filharmonie Ostrava (v letech 1978, 1979, 1984, 2014, 2017). Spolupráce těchto dvou těles pak proběhla ještě v prosinci 2018 v hale Gong v Ostravě u příležitosti 100. výročí vzniku Československa. O vysoké umělecké a interpretační úrovni souboru svědčí na 50 zahraničních zájezdů. V prvním půlstoletí své existence zamířil například

do Francie, Polska, Itálie, Velké Británie, Německa, Portugalska, Sovětského svazu, Rakouska, Španělska či Švédska. Zahraniční cesty posledních dvaceti let vedly na Maltu, do Jižní Koreje, Řecka, Chorvatska, Turecka, Španělska, několikrát do Polska a na Slovensko.

V roce 2018 soubor obdržel od celorepublikového Sdružení hornických a hutnických spolků ČR nejvyšší vyznamenání, tzv. Českého permona (ocenění za významné zásluhy o rozvoj hornických tradic), a to v kategorii hornický folklór (za více než sedmdesátiletou propagaci hornického folklóru).

SLPT Hlubina je od roku 1998 dodnes spolupořadatelem mezinárodního folklorního festivalu „Folklor bez hranic Ostrava“, na kterém také každoročně vystupuje. V roce 2019 uspořádal soubor již sedmý Havířský bál (poslední tři ročníky v rekonstruovaných prostorách koupelen Dolu Hlubina v Dolní oblasti Vítkovic).

Významná je spolupráce Hlubiny s Českou televizí v Ostravě. Poprvé zde vystoupila v roce 1958 v pořadu o Leoši Janáčkovi „Sýček neodletěl“. V roce 1963 bylo odvysíláno pásmo o zájezdu ansámblu do Skotska. Roku 1978 vznikl k výročí souboru medailon Zdeny Kyselé „Vysoký strop“ (režie Jindřich Procházka). V roce 1986 natočila s Hlubinou režisérka Hana Teislerová cyklus „Lašských tanců“. Téhož roku soubor účinkoval ve filmu Jaromila Jireše o Leoši Janáčkovi „Lev s bílou hřívou“ (tanec „Požehnaný“). V roce 2011 vytvořil režisér Martin Rek v rámci cyklu „Na hranici tradic“ medailon „Když tančí a zpívá Hlubina“.

V roce 1993 soubor participoval na natáčení rozsáhlé videoencyklopedie „Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska“. Roku 2018 odvysílala Televize Noe v cyklu přímých přenosů „U nás“ výroční medailon „O ostravské Hlubině“. SLPT Hlubina spolupracoval i s ostravským rozhlasem, v jehož nahrávacím studiu natočila souborová cimbálová muzika CD „Ostravské obrázky“. Na albu nalezneme písně z blízkého okolí Ostravy spojené především s tradicí svérázného hornického folkloru.

V posledním desetiletí Hlubina provozuje také vlastní webové stránky [www.hlubinaostrava.cz](http://www.hlubinaostrava.cz), založila si facebookový profil a na serveru YouTube můžeme nalézt záznamy z některých jejích vystoupení.

Základem repertoáru SLPT Hlubina je folklór Slezska a Lašska. Dlouholetá umělecká vedoucí a choreografka Zdena Kyselá se zaměřila rovněž na projevy havířského prostředí (pásma „Na havířském výletě“, „Havířské obrázky“ aj.). Tímto směrem se soubor ubírá dodnes (pásma Kateřiny Macečkové „Na havířském bále“, „Šumna Ostrava“). Umělecký vývoj

ansámblu časem směřoval ke stále vyšší stylizaci, jejímž vrcholem je zpracování „Lašských tanců“ Leoše Janáčka v choreografii Zdeny Kyselé, které soubor dodnes interpretuje. Do tanců „Moravica“ a „Bohemica“ (hudební úprava Pavel Knápek, choreografie Helena Skálová) se promítá inspirace barokní muzikou ve Slezsku. Vrchol tvůrčího období posledního desetiletí tvoří zpracování slezské balady „Vyjela z okynka“ v choreografii Heleny Skálové a hudebním zpracování Daniela Skály.

S dvaasedmdesátiletou historií SLPT Hlubina je spjato mnoho zvukných jmen moravskoslezské folklorní scény, uveďme alespoň ta nejdůležitější. Velkou část svého života spojila se souborem ve funkci umělecké vedoucí již několikrát zmíněná Zdena Kyselá (viz též kapitola 2.1). V letech 1955–1989 zde působil jako organizační vedoucí, dramaturg a režisér její manžel Milan Kyselý. Od roku 1993 dosud soubor řídí dcera manželů Kyselých Kateřina Macečková (taktéž umělecká vedoucí dětské sekce Hlubinka) a taneční složku vede Helena Skálová. Hudební doprovod tanečnickům v průběhu let zajišťovala různá tělesa. V počátcích to byl např. Dechový orchestr Jiřího Šindela či Dechová osmička Břetislava Pěchníka. V 60. letech spolupracovala s Hlubinou cimbálová muzika Technik pod vedením Jana Rokyty. Po ukončení této součinnosti se v ansámblu vyprofilovala hudební složka, jejíž uměleckými vedoucími byli Edmund Pantůček, Aleš Zítko, Janusz Zítko, Pavel Knápek nebo renomovaný cimbalista Daniel Skála. Od roku 2018 spolupracuje SLPT Hlubina s cimbálovou muzikou Tragač z Brušperku. Primáškou muziky je houslistka Tereza Holecová, uměleckým vedoucím klarinetista Jakub Adamus. Autory stěžejních souborových hudebních úprav jsou Miroslav Juchelka, Jan Rokyta, Miroslav Dadák, Aleš Zítko, Pavel Knápek či Daniel Skála.

Hlubina je folklorním tělesem městského typu, jeho členy jsou lidé nejrozličnějších profesí, v poslední době převážně studenti ostravských středních a vysokých škol. V taneční interpretaci je Hlubina známá svým smyslem pro detail. Na vystoupeních se soubor prezentuje v krojích z okolí měst Orlová, Hlučín, Český Těšín, Ostrava a také horské části Lašska. Hlubina také pečuje o mladou generaci. Součástí souboru je dětský folklorní soubor Hlubinka, který pracuje při Lidové konzervatoři v Ostravě a sdružuje děti od 4 do 16 let. Nejstarší hlubínští tanečníci vytvořili v roce 2003 v rámci souboru svou vlastní seniorskou skupinu pod názvem „Pra-Hlubina“. V současné době celý ansámbl sdružuje více než stočlenný kolektiv ve věkovém rozmezí od čtyř do téměř sedmdesáti let (Macečková, 2019).

### 3.15 Ševčík – Moravský folklorní soubor

Pokud bychom chtěli dohlédnout k samotným kořenům historie souboru Ševčík, dostali bychom se až do roku 1950, kdy v Ostravě v Dělnickém domě v Mariánských Horách vznikl soubor mládeže, jenž roku 1951 přijal název Soubor Ladislava Ševčíka (dále jen SLŠ). V průběhu několika desetiletí své následné existence si udržoval pozici jednoho z předních souborů naší republiky a byl významným článkem v rozvoji kulturně výchovné a umělecké činnosti mládeže na Ostravsku. SLŠ se od počátků věnoval nejen lidové hudbě, ale také například hudbě vážné, a kromě taneční složky a cimbálové muziky disponoval rovněž pěveckým sborem a komorním orchestrem, které však na sklonku 60. let ukončily činnost a těleso od té doby působilo ve formátu typickém pro většinu folklorních ansámbků.

Regionální zaměření SLŠ se v čase proměňovalo podle toho, kdo zrovna těleso vedl. Těžiště repertoáru tak postupně spočívalo v regionech jako Lašsko, moravskoslovenské pomezí, Těšínské Slezsko a oblast Orlové a v poslední etapě Valašsko.

V Souboru Ladislava Ševčíka v jeho bohaté historii působilo mnoho folkloristů zvukných jmen. Z vedoucích taneční složky a choreografek je třeba uvést alespoň Zdeňku Kyselou, Věru Šejvlovou, Jarmilu Calábkovou nebo Hanu Herberkovou, z vedoucích cimbálové muziky musíme zmínit Jaromíra Dadáka, Jiřího Machače či Petra Kolára. V letech 1961–1963 v souboru působila dokonce legendární cimbálová muzika Technik (tehdy s primášem Zdeňkem Mrázem) pod uměleckým vedením cimbalisty Jana Rokyty.

Za dlouhé období své existence nechyběl SLŠ snad na žádné významné folklorní akci v Československé, později České republice. Úctyhodný je však zejména výčet jeho zahraničních cest, v jejichž rámci se prezentoval na hudebních festivalech v Anglii-Jižním Walesu, Německu, Polsku, Francii, Dánsku, Belgii, Kanadě nebo Japonsku.

V devadesátých letech SLŠ dvakrát změnil svůj oficiální název. V roce 1990 došlo k rozšíření pojmenování na „Moravský folklorní soubor Ladislava Ševčíka“, v roce 1992 pak k jeho redukci na „Moravský folklorní soubor“.

V roce 1997 z ekonomických důvodů ansámbl ukončuje svou činnost a jeho členové v průběhu následujícího roku nacházejí dočasné útočiště v ostravském souboru Odra. Hmotný majetek (hudební nástroje a kroje) i duševní vlastnictví (choreografie a jejich hudební úpravy) zůstávají v držení Domu kultury Nové huti, kde soubor po mnoho let zkoušel a pod jehož hlavičkou fungoval. Po vyřešení této krize dochází k rozdělení členů souboru. Jedna část jeho



osazenstva zakládá Folklorní soubor Morava (viz kapitola 3.10), druhá konečně nachází společnou řeč s Domem kultury Nové huti a domlouvá se na nových podmínkách součinnosti. Jako nové těleso hlásící se k odkazu SLŠ navazuje na jeho tradici a od roku 1999 působí ve stejném domě kultury (dnes AKORD), tentokrát jako již samostatný právní subjekt pod názvem Ševčík – Moravský folklorní soubor (dále Ševčík).

Ševčík odkazuje na svého přímého předchůdce nejen pojmenováním a umístěním oficiálního sídla ansámblu, ale i repertoárem, ve kterém navazuje především na jeho valašskou éru. Zakladatelem a organizačním vedoucím nového Ševčíku je Jiří Boháč. Vedoucí taneční složky se stává Zuzana Brožková, na některých nových choreografiích spolupracuje s předním tanečníkem Petrem Mílkem. Členská základna souboru se rekrutuje převážně z původního SLŠ, a tak díky dlouholetým vazbám na Folklorní sdružení ČR není pro těleso problémem se hned od počátku fungování etablovat na významných tuzemských festivalech (Mistřín, Folklor bez Hranic v Ostravě, Prameny v Rožnově pod Radhoštěm aj.) a v následujících letech cestovat i do zahraničí (Dánsko, Polsko, Portugalsko, Slovensko, Itálie, Tchaj-wan, Srbsko, Brazílie). Členové souboru pořádají i vlastní akce – v roce 2000 a 2001 zorganizovali festival s mezinárodní účastí Folklorní odkazy; tradici udržovanou dodnes již od dob SLŠ je pak každoroční Valašský bál.

Poslední desetiletí se v souboru Ševčík nese ve znamení různých personálních obměn. V roce 2010 se stává novou uměleckou vedoucí tanečnicků Vladimíra Křístková a v roce 2012 ji na tomto postu střídá Petr Mílek. Ve stejnou dobu dochází zároveň k pozvolné generační výměně doprovodné muzikantské složky. Tu dosud tvořila cimbálová muzika Tolar, která postupně vyklízí pole dospívající cimbálové muzice Úsměv (oběma tělesům, která vystupují i sólově, jsou výše věnovány samostatné kapitoly). V roce 2018 odchází Petr Mílek a uměleckými vedoucími se stávají Jan Outrata a Simona Lasáková. Organizačním vedoucím souboru je od roku 2002 do současnosti Tomáš Svrčina.

V mediálním prostoru se Ševčík prezentuje vlastními webovými stránkami (sevcik-mfs.aspone.cz), více však spoléhá na sociální síť (Facebook, Instagram, výhledově Twitter), kde jsou k dohledání aktuálnější informace o dění v souboru.

Hlavním rysem současného přístupu souboru k folklorní látce není naprostá preciznost provedení různých dochovaných tanců. Je jím projev jako takový, dynamičnost a entuziasmus s jakým soubor své choreografie prezentuje. Snaží se zachovat pravou duši tance i hudby s ním spojené, podtrhujíc to vše přirozeným lidovým zpěvem (Svrčina, 2019).

### 3.16 Taneční skupina Kotek

Taneční skupina Kotek, jejíž název odkazuje na stejnojmenný moravský svatební tanec, se zformovala v roce 1971 ze zkušených bývalých členů předních ostravských folklorních souborů (sami si říkají „veteráni“). Zakladatelkou a dlouholetou uměleckou vedoucí ansámblu byla manželka folkloristy Jana Rokyty staršího, učitelka Naděžda Rokytová, dříve tanečnice v ostravském souboru Hlubina. Ta vytvářela pro Kotek programy a taneční choreografie. Organizačním vedoucím byl dlouhodobě Jaromír Dombroš. V současné době soubor pracuje v prostorách Janáčkovy konzervatoře v Ostravě (kde si pronajímá sál) pod vedením Jana Holubce a choreografky Renaty Adámkové.

Hned první vystoupení Kotku se odehrálo v pořadu ostravské televize „U nás v kraji“ za doprovodu cimbálové muziky Technik, se kterou taneční skupina posléze dlouhou dobu spolupracovala. V průběhu let pak následovala řada dalších vystoupení na domácí i zahraniční scéně (například v roce 1983 zájezd do Řecka s muzikou Technik). Za největší úspěch členové souboru považují 12 programů uvedených v letech 1997–2017 na Janáčkově konzervatoři v Ostravě. Tyto hudebně dramatické taneční programy byly věnovány zvykosloví, jednotlivým obcím (Štramberk, Stará Bělá) nebo osobnostem (Komenský, Janáček) a byly výsledkem tvořivé práce taneční skupiny ve spolupráci s různými hosty. Jejich cílem bylo ukázat lidový tanec v souvislostech s obřady, zvyky a životem. Skupina Kotek se také podílela na založení ostravského folklorního festivalu Májová Plesná.

Taneční repertoár Kotku má velmi široký záběr. Základ tvoří lidové tance z oblasti Valašska, Lašska, Slezska a kulturně s námi spjatého Slovenska. Soubor se však věnuje například i tancům jiných národů (Španělska, Bulharska, Řecka, Mexika, Rumunska aj.), historickým tancům, country. Jelikož je Kotek ryze taneční skupinou, musel během své téměř padesátileté historie spolupracovat s různými hudebními tělesy. V minulosti to byl již zmíněný Technik, jako hosté vystupovali s Kotkem v jeho programech Vonička z Havířova, Soláň z Rožnova nebo Vojtek z Ostravy, v současné době souboru hudebně vypomáhá cimbálová muzika Ondřejnica. Na některých vystoupeních tanečníci využívají k doprovodu reprodukovanou hudbu (audionahrávky kapel Technik a Ondřejnica).

Taneční skupina Kotek v současnosti zkouší v počtu asi 20 lidí ve věkovém průměru kolem 60 let, které spojuje společný zájem, radost z pohybu a potřeba setkávání. Originalita souboru nespočívá ve špičkových tanečních výkonech ani v autenticitě, ale v citlivém projevu a individuálním přínosu lidí věnujících se folklóru po většinu života (Rokytová, 2019).

## **4. VEŘEJNÁ PREZENTACE FOLKLÓRU V OSTRAVĚ V SOUČASNOSTI**

### **4.1 Ostravské hudební festivaly a akce reflektující folklorní žánr**

Ostrava je městem s bohatou a rozmanitou kulturní scénou. V oblasti lidové hudby a tance to dokazuje nejen počet různorodých uměleckých kolektivů, které zde v současnosti fungují, ale také hudebních festivalů, které jsou folkloru věnovány, nebo tomuto žánru dávají alespoň částečně prostor ve svých programech. Níže uvedené festivaly jsou akce, které probíhají pravidelně každý rok, aktuálnost údajů se vztahuje k roku 2018 (včetně).

Ostravský festivalový rok zahajuje „Festival Poodří Františka Lýska“. Koná se v rozmezí od dubna do června pravidelně již 15 let a není festivalem ryze ostravským – pořadateli jsou obce Stará Ves nad Ondřejnicí, Jistebník a Městský obvod Ostrava-Proskovice (zde se narodil hudební pedagog, zakladatel a sbormistr Jistebnických zpěváků a sběratel lašských lidových písní PhDr. František Lýsek). V programu vystupují pěvecké sbory a folklorní soubory, součástí jsou i semináře pro učitele hudební výchovy. Na organizaci festivalu se podílí i členové Lašského souboru písní a tanců Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Již jedenadvacetiletou tradici má festival „Májová Plesná“ pořádaný každoročně na přelomu dubna a května různými občanskými organizacemi v městském obvodu Ostrava-Plesná. Jedná se o převážně folklorní akci, v programu se ale objevují i interpreti jiných žánrů.

Na počátku června se na různých místech v Ostravě koná mezinárodní dětský folklorní festival „Děti a tradice“. Jeho zakladatelem je ostravský dětský folklorní soubor Holúbek pod vedením Kristýny Mílkové-Pavlíkové. V roce 2018 proběhl teprve třetí ročník, takže se jedná o poměrně novou akci (Mílek, 2019).

Rozsáhlým projektem s dlouholetou tradicí je mezinárodní folklorní festival „Folklor bez hranic Ostrava“, na jehož organizaci se podílí Soubor lidových písní a tanců Hlubina. Prezidentkou festivalu je vedoucí Hlubiny Kateřina Macečková. Festival, jenž má za sebou již 21 ročníků, probíhá vždy uprostřed srpna v rozmezí pěti dní v různých zařízeních i venkovních prostorech v Ostravě a účastní se jej v průměru okolo dvanácti folklorních kolektivů, z nichž obvykle pět je ze zahraničí. Akce je vždy zakončena galakonzertem, který bývá v posledních letech umístěn na Slezskoostravský hrad (Macečková, 2019).

Podzimní sezónu na ostravské folklorní scéně zahajuje třídní hudební festival „Třebovický koláč“, který je již 15 let organizován vždy uprostřed září Slezským souborem Heleny Salichové v Třebovickém parku v Ostravě-Třebovicích. Jedná se sice o multižánrovou hudební akci, folklorním tělesům je však v programu přidělen poměrně velký prostor. Slavnost organizačně zastřešuje její ředitel Tomáš Vojtkulák s manželkou Šárkou Vojtkulákovou, vedoucí pořádajícího souboru. Festival doplňuje bohatý doprovodný program zahrnující jarmark lidových řemesel, vystoupení šermířů, divadlo pro děti aj. (Vojtkuláková, 2019).

Poslední 4 roky se vždy v listopadu v Ostravě koná mezinárodní hudební festival „Musica Pura“. V programu festivalu dominuje vystoupení folklorních uskupení, své zastoupení zde však má i přesah do vážné hudby či jazzu. Akce se skládá ze čtyř koncertů, které probíhají vždy ve večerních hodinách ve čtyřech po sobě následujících dnech od čtvrtku do neděle. Spojujícím programovým článkem všech ročníků je vždy první koncert, na kterém se prezentují členové předních ostravských cimbálových muzik současnosti (Friš, Šmykňa, Tolar) v tělese ustaveném pouze pro účely festivalu a nazvaném Ostrava Cimbalom Orchestra (OCO). Uměleckým ředitelem festivalu „Musica Pura“ je Jan Rokyta mladší, dalšími členy realizačního týmu jsou Halina Františáková a Klára Blažková (Rokyta, 2018).

Poslední rozsáhlou pravidelnou folklorní akcí v kalendářním roce, která se týká i Ostravy, je mezinárodní festival adventních a vánočních zvyků, koled a řemesel „Souznění“. Ředitelem a organizátorem čtyřdenního festivalu, který probíhá v prosinci vždy na několika místech v Moravskoslezském kraji (Frýdek-Místek, Kunčice pod Ondřejníkem, Kozlovice, Frenštát pod Radhoštěm, Ostrava), je redaktor Českého rozhlasu v Ostravě Zdeněk Tofel. Program akce krom hudebních vystoupení věnovaných adventní tematice nabízí také doprovodné výstavy, ukázky uměleckých řemesel či ochutnávku domácí i zahraniční gastronomie. Kromě vystoupení folklorních či dechových souborů se na festivalových koncertech lze setkat i s hudbou vážnou. „Souznění“ v roce 2018 oslavilo již 20 let svého trvání.

V Ostravě se také koná mnoho hudebních akcí a festivalů, které sice nejsou primárně zaměřeny na lidovou hudbu a tanec, ale ve svém programu pravidelně či příležitostně určitý prostor folklorním tělesům věnují. Jedná se například o multižánrový červnový festival „Colours of Ostrava“, zářijový „Svatováclavský hudební festival“ (zaměřený zejména na hudbu vážnou), podzimní „Mezinárodní festival slovanské hudby“ nebo také velikonoční a vánoční městečka organizovaná kulturními středisky a spolky v různých ostravských městských obvodech u příležitosti oslav křesťanských svátků (Kuřil, 2018).

## 4.2 Prezentace folklóru v ostravském rozhlasu a televizi

Jak jsme již naznačili v předcházejících kapitolách, ostravské folklorní dění nacházelo vždy podporu také v médiích, konkrétně v rozhlasu či televizi. V současné době folklóru věnují největší pozornost Český rozhlas Ostrava (dále ČRO) a ostravská Televize Noe (dále TV Noe).

Přítomnost lidové hudby ve vysílání Českého rozhlasu v Ostravě navazuje na bohatou tradici spolupráce rozhlasových redaktorů s nejen ostravskými soubory, muzikami, sólisty, folkloristy a etnografy, jak je popsána v kapitole 2.1. V současné době se v ostravské redakci věnují folklornímu žánru hudební redaktor Zdeněk Tofel a externě redaktor a hudební režisér Jan Rokyta mladší. Pořizování záznamů lidové hudby se z dalších pracovníků věnují též zvukoví mistři Aleš Huber a Lubomír Výrek, příležitostně pak hudební režisér František Mixa.

Současná časová dotace vysílání pravidelných folklorních pořadů na vlnách ČRO činí přibližně 150 minut týdně. Dva z těchto pořadů uvádí redaktor, muzikant, folklorista, pedagog a organizátor folklorních akcí Zdeněk Tofel. V pondělky a v úterky po 18. hodině je to půlhodinový hudebně-slovesný pořad s názvem „Muzikanti, hrajte!“, ve kterém zaznívá lidová hudba ze všech koutů České republiky i Slovenska, ale také z Maďarska, Rumunska, Ukrajiny, Ruska a jiných zemí s krátkým komentářem k uváděným písním a jejich interpretům. Každý pátek opět po 18. hodině pak Zdeněk Tofel moderuje „Ostravské folklorní kalendárium“ (roku 2004 jej převzal po Janu Rokytovi starším), kde v třicetiminutovém časovém rozpětí informuje posluchače o kulturních akcích, folklorních festivalech a natáčení nových CD nebo uvádí výroční profily folklorních těles. Významné místo zde mají také zvykoslovné tradice spojené s lidovým kalendářem celého roku.

Externím spolupracovníkem a redaktorem ostravského rozhlasu je také Jan Rokyta mladší (o něm podrobněji v kapitole 3.8). Ten zde po svém otci ve spolupráci s kolegyní z brněnského studia Českého rozhlasu Magdalenou Múčkovou převzal v roce 2009 pořad „Zaspívejte si s námi“, který je vysílán každý pracovní den vždy v 15:50. Jde o pětiminutový hudební vstup, jehož cílem je výběr známé folklorní písně, kterou by si mohli posluchači při její reprodukci zároveň zaspívat. Písničky předchází vtipný nebo poučný komentář. Dalším pořadem Jana Rokyty mladšího je půlhodinový hudební magazín „Píseň domova“ vysílaný každou středu po 18. hodině (vznikl již v roce 2005 opět přičiněním Jana Rokyty staršího, který jej uváděl až do své smrti v červenci 2012). V něm zní především lidové písně z Valašska, Lašska a Opavského a Těšínského Slezska, ale i z ostatních etnografických regionů naší země. Pořad je opatřen průvodním slovem Jana Rokyty mladšího, které je věnováno významným

osobnostem folklóru, špičkovým interpretům, souborům, instrumentálním a pěveckým sólistům, ale třeba i typologii písní, jejich hudební a historické hodnotě. Posledním pozůstatkem z „řemeslného dědictví“ legendárních ostravských rozhlasových redaktorů je hudební cyklus „Zpěvem k srdci“. Po jeho zakladateli Ivo Stolaříkovi a pozdějším obnoviteli Janu Rokytovi starším jej od roku 2012 dodnes připravuje a moderuje Jan Rokyta mladší. Cyklus přináší návštěvníkům a posluchačům každoročně 5 až 6 koncertů s tradiční folklorní tematikou či s přesahy do jiných žánrů. Živé přenosy těchto koncertů jsou vysílány přímo z koncertního studia „S1“ umístěného v budově ČRO v centru města.

Kromě pravidelných folklorních pořadů se ČRO věnuje i pořizování zvukových nahrávek z významných festivalů či koncertů. Po několik desetiletí patří k zásadní medializaci lidové hudby každoroční účast na Mezinárodním folklorním festivalu Strážnice, kde nahrávací tým ČRO zaznamenává hudební pořady s využitím svého přenosového vozu. K pravidelné medializaci patří rovněž natáčení koncertů ostravských hudebních festivalů, které se nějakým způsobem dotýkají či věnují lidové hudbě (například Souznění, Musica Pura). K občasné a nepravidelné medializaci patří záznamy výjimečných a významných koncertů s folklorní tematikou, které se konají v Moravskoslezském kraji, případně těsně za jeho hranicemi (Rokyta, 2018).

Také na televizních obrazovkách má medializace folkloru v Ostravě svou výraznou historii. Průkopnicí a významnou osobností se v tomto směru stala pedagožka, folklorní zpěvačka, dramaturgyně, scénáristka, režisérka a redaktorka Naděžda Urbášková (rozená Dreslerová, dříve provdaná Váhalíková). Za svého dlouholetého působení v ostravské televizi (1971–2003) se podílela na vzniku mnoha pořadů, pořadových cyklů a hraných i animovaných filmů (například pohádek Sirotek z Radhoště, O ztracené lásce, O Ječmínkovi), v nichž hlavní roli mělo právě lidové umění. Mezi její stěžejní díla této éry patřily cykly pořadů „Vonička z domova“ (1980–1993) a „Zpívánky“, při jejichž tvorbě se seznámila se svým životním partnerem, režisérem Janem Urbáškem a spolupracovala s některými předními osobnostmi folklorního dění, například se Slávkem Štikou, Ivo Stolaříkem, Janem Rokytou, Jaromírem Gelnarem či Slávkem Volavým. Završením působení v ostravské televizi byl pak několikaletý divácky velmi úspěšný hudební seriál „Sešli se“ (1996–2001) založený na fúzi folklóru s jinými hudebními žánry. Protagonistou tohoto cyklu byl houslista, zpěvák, umělecký vedoucí a primáš cimbálové muziky Hradišťan Jiří Pavlica. Naděžda Urbášková dokázala pozvednout prezentaci lidové kultury v České televizi na novou úroveň, za svou tvorbu získala řadu ocenění na domácích i mezinárodních festivalech (Švihálek, 2005).

Naděždu Urbáškovou zmiňujeme až v této kapitole z jednoho prostého důvodu – jde o osobu na poli televizní medializace folkloru stále činnou. Ještě za svého působení v ostravském studiu České televize v 90. letech totiž stála u zrodu produkčního studia Telepace, na jehož základech vyrostla ostravská Televize Noe. V ní Naděžda Urbášková pokračovala ve své tvůrčí dramaturgické činnosti, v ní vystavěla celou koncepci nejen folklorního vysílání a zde působí navzdory svému úctyhodnému věku dodnes. Z její produkce můžeme na obrazovkách TV Noe v současné době sledovat krátkometrážní seriál folklorních písniček „Sedmihlásky“, který zachycuje krásu lidových písní, krojů, zvyků a řemesel v podání dětských folklorních souborů, a cyklus moderovaných pořadů s folklorní tematikou „U NÁS aneb od cimbálu o lidové kultuře“. Jednotlivé díly tohoto cyklu vydávaného již od roku 2009 spoluvytváří a slovem provází folkloristka jihomoravského původu, cimbalistka, zpěvačka, hudební upravovatelka a televizní i rozhlasová redaktorka Magdalena Múčková. Její hosté z řad folklorních souborů a hudebních těles se ve studiu TV Noe prezentují v současnosti jednou měsíčně na ploše 80 minut převážně v živých přenosech.

Jednou za měsíc je vysílán též cyklus pořadů s názvem „U VÁS aneb festivalové kukátko“. Pochází z dílny autorské dvojice Magdalena Múčková, David Pavlíček a v programu TV Noe jej nalezneme od září 2015 (od poloviny roku 2017 samostatným autorem folklorista, tanečník a moderátor David Pavlíček). Tento cyklus a jeho názvová mutace „U VÁS aneb Co dělají folkloristé v zimě“ jsou věnovány převážně záznamům z programů folklorních festivalů a tradičních folklorních akcí pořádaných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, ale i jednotlivým folklorním souborům a osobnostem (Múčková, 2018).

## Závěr

Ostrava, přes svůj „punc“ průmyslového města, je v České republice již po mnoho let jedním z významných středisek kultury s velkou tradicí v oblasti hudebního umění. Nedílnou součástí pestré palety ostravského hudebního dění je rozsáhlá scéna folklorní, jejíž současnou podobu jsem se snažila postihnout a zároveň zasadit do folklorně historického kontextu, na jehož půdorysu vyrostla.

V první kapitole jsem na základě informací z několika odborných publikací charakterizovala geografickou polohu Ostravy a nastínila její společenský, hospodářský a kulturní vývoj, což je důležité pro pochopení etnografické různorodosti ostravského prostředí, jak je popsána na počátku následující kapitoly, a také pro představu o rozsahu kulturního zázemí ve městě.

Při shromažďování informací pro druhou kapitolu (ať už z písemných, či ústních zdrojů) a při jejím sestavování mne uchvátila bohatá historie ostravského folklorního hnutí. Její zaznamenání by jistě zaplnilo rozsáhlou samostatnou publikaci, vzhledem k tématu práce jsem se jí však věnovala pouze v míře nutné pro objasnění vztahů mezi tělesy a osobnostmi folklorní komunity v Ostravě. Ve druhé kapitole se zmiňuji zejména o nejvýznamnějších folkloristech, etnografech, tanečních choreografech a propagátorech lidové hudby a tance v ostravských médiích, zvláštní důraz pak přikládám legendární cimbálové muzice Technik. Ti všichni totiž měli zásadní vliv na dnešní ostravská folklorní tělesa a s mnohými z nich jsou historicky spjati (často zde fungují i příbuzenské vazby).

Hlavním cílem práce, realizovaným v kapitole třetí, bylo vykreslit současnou tvář ostravské folklorní scény. Při plnění tohoto úkolu jsem uskutečnila rozhovory s uměleckými či organizačními vedoucími ostravských folklorních ansámbľů a na základě informací z nich získaných jsem vytvořila profily jednotlivých těles. V popředí mého zájmu stály dospělé soubory a muziky, které v současnosti aktivně pracují, pravidelně zkoušejí a vystupují, tělesa s potenciálem trvalejšího, nikoli dočasného fungování. Jejich oficiální názvy jsou použity při pojmenování jednotlivých podkapitol řazených dle abecedy (příhodně i dle typu těles – první polovinu tvoří samostatně činné kapely, druhou soubory s taneční složkou). Původně jsem zvažovala i zahrnutí dětských folklorních uskupení, zjistila jsem ale, že práce by tím nabyla již příliš nadměrného rozsahu, ostatně tematika dětských folklorních souborů v Ostravě by poskytla dostatek materiálu na zcela samostatnou publikaci.



Splněny byly i dílčí cíle. V medailoncích jednotlivých folklorních kolektivů se zmiňuji o jejich vzniku, vývoji a významných osobnostech, nezapomínám ani na charakteristiku jejich repertoáru z hlediska regionálního zaměření.

Práci uzavírá čtvrtá kapitola věnující se rovněž současnému stavu folklóru v Ostravě, konkrétně jeho prezentaci v médiích či na hudebních festivalech. Údaje o veřejných hudebních akcích jsem získala převážně v rámci rozhovorů s vedoucími souborů a folkloristy, kteří tyto akce organizují nebo se jich účastní. Některá data jsem si posléze ještě ověřila ve veřejně dostupných zdrojích (plakáty, propagační materiály, internet). Informace o současné medializaci folkloru v ostravském rozhlasu a televizi mi zase sdělili místní redaktoři, tvůrci pořadů s folklorní tematikou. Ve čtvrté kapitole zmiňuji všechny pravidelně pořádané ostravské folklorní festivaly tak, jak po sobě následují v průběhu kalendářního roku, a dále všechny zásadní rozhlasové a televizní pořady věnované folklóru.

Zpracovávání tématu „Současná podoba folkloru v Ostravě“ mne vzhledem k mému vřelému vztahu k lidové hudbě a tanci vnitřně naplňovalo a zároveň duševně obohatilo. Zprvu jsem vůbec netušila, o jak rozsáhlou problematiku se jedná, nevěděla jsem, že je v Ostravě dnes tolik aktivních kolektivů věnujících se udržování tradic našich předků. To mne jen povzbudilo ve víře, že lidové zvyklosti a kultura tu s námi ještě nějakou dobu pobudou, jen tak nezaniknou a že i v dnešní přetechnizované době poznamenané globalizací si dokážou najít ve společnosti své místo.

Téma by si v budoucnu jistě zasloužilo mnohem obsírnější uchopení, jež jsem já na omezeném prostoru bakalářské práce nemohla uskutečnit (v úvahu by přicházel například podrobnější rozbor činnosti jednotlivých těles, popis využívaných krojů, větší konkretizace repertoáru, zevrubná charakteristika uměleckého projevu apod.). Věřím však, že i práce ve mnou zpracovaném rozsahu nezůstane bez odezvy a poslouží zájemcům alespoň k základní orientaci na ostravské folklorní scéně, případně jako podklad pro další bádání.

## Seznam použitých pramenů a literatury

- BURŇOVÁ, Anna.** *Interview s vedoucí Národopisného souboru Odra.* Ostrava 6. 9. 2018.
- CAPULIČ, Ivan.** *Interview s vedoucím Folklorního klubu Fogáš.* Ostrava 15. 10. 2018.
- Cimbálová muzika FRIŠ Ostrava.* [Online] Cimbálová muzika Friš © 2016. [Cit. 24. 9. 2018]. Dostupné z: <https://www.cmfris.cz/historie.php>
- Cimbálová muzika LIPKA Ostrava.* [Online] Cimbálová muzika Lipka © 2010. [Cit. 18. 11. 2018]. Dostupné z: <https://cm lipka.webnode.cz/o-nas/>
- GELNAR, Martin.** *Život a dílo Jaromíra Gelnara (1931–1990).* Ostrava, 2002. Diplomová práce. Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.
- HERBERK, Vladimír.** *Interview s manažerem cimbálové muziky Iršava.* Ostrava 6. 3. 2019.
- HERBERKOVÁ, Hana.** *Interview s uměleckou vedoucí Folklorního souboru Morava.* Ostrava 6. 3. 2019.
- CHRÁSKA, Miroslav.** *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu.* 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- IVAN, Igor a Jiří KOVÁŘ.** *Ostrava a Ostravsko (nejen) podle dat ze sčítání lidu, domů a bytů 2011.* In: *Ostrava: příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska.* Ostrava: Statutární město Ostrava, 2015. Sv. 29. ISBN 978-80-906091-2-9. ISSN 0232-0967.
- JANČÁŘ, Josef.** *Lidová kultura na Moravě.* Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. Vlastivěda moravská. ISBN 80-86156-31-1.
- KOLÁR, Petr.** *Interview s vedoucím cimbálové muziky Tolar.* Ostrava 4. 2. 2019.
- KUŘIL, Petr.** *Interview s primášem a organizačním vedoucím cimbálové muziky Friš.* Ostrava 16. 9. 2018.
- MACEČKOVÁ, Kateřina.** *Interview s vedoucí Souboru lidových písní a tanců Hlubina.* Ostrava 10. 3. 2019.
- MÍLEK, Petr.** *Interview s folkloristou a vedoucím 3. skupiny dětského folklorního souboru Holúbek.* Ostrava 18. 3. 2019.
- MÚČKOVÁ, Magdalena.** *Interview s folkloristkou a redaktorkou TV Noe.* Ostrava 9. 10. 2018.

**PABJAN, Marek.** *Působení lidových hudebníků na Ostravsku po roce 1945 – Jan Rokyta.* Ostrava, 2001. Diplomová práce. Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

**PAVLICOVÁ, Martina a Lucie UHLÍKOVÁ.** *Od folkloru k folklorismu: Slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku.* Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997. ISBN 80-86156-06-0.

**PRÁŠEK, Vít.** *Interview s primášem cimbálové muziky Lipka.* Ostrava 17. 11. 2018.

**PRZYBYLOVÁ, Blažena a Antonín BARCUC.** *Ostrava.* Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. ISBN 978-80-7422-240-5.

**ROKYTA, Jan.** *Interview s uměleckým vedoucím Ensemble Flair.* Ostrava 21. 9. 2018.

**ROKYTOVÁ, Naděžda.** *Interview s bývalou uměleckou vedoucí Taneční skupiny Kotek.* Ostrava 15. 3. 2019.

**RŮŽKOVÁ, Jiřina a Josef ŠKRABAL.** *Historický lexikon obcí České republiky 1869–2005.* Svazek I. [s.l.]: Český statistický úřad, 2006. ISBN 80-250-1311-1.

**STEINMETZ, Karel, MAZUREK, Jan, KUSÁK, Jiří a Pavla OLŠAROVÁ.** *Ostrava hudební: Vývoj hudební kultury jednoho města v posledních 160 letech.* Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-664-5.

**SVRČINA, Tomáš.** *Interview s organizačním vedoucím Moravského folklorního souboru Ševčík.* Ostrava 18. 3. 2019.

**TOFEL, Ondřej.** *Interview s vedoucím cimbálové muziky Konopjan.* Ostrava 3. 10. 2018.

**VELKÝ, Lukáš.** *Interview s primášem cimbálové muziky Vojtek.* Ostrava 29. 9. 2018.

**VOJTKULÁKOVÁ, Šárka.** *Interview s uměleckou vedoucí Slezského souboru Heleny Salichové.* Ostrava 8. 3. 2019.

**ŠVAJDA, Lukáš.** *Ensemble Flair – umělecký profil.* Ostrava, 2018. Diplomová práce. Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

**ŠVIHÁLEK, Milan.** *Padesát let Televizního studia Ostrava.* Ostrava: Česká televize, Televizní studio Ostrava, 2005. ISBN 80-85005-53-0.

**ZÁLESNÝ, Martin.** *Interview s vedoucím cimbálové muziky Úsměv.* Ostrava 11. 2. 2019.